

Visio Onderwijs

Deel 1
Schoolgids Rotterdam 2023-2024

Visio

Inhoud

Voorwoord	3
1 Onze School	6
1.1 Algemene informatie	6
1.1.1 Directeur, schoolleider en coördinatoren	6
1.1.2 Locatie en gebouwen	6
1.1.3 Contactgegevens	6
1.1.4 Film Visio Onderwijs Rotterdam	6
1.1.5 Afdelingen en groepssamenstelling	6
1.1.6 Aantal leerlingen per 1 februari 2023	6
1.2 Onze visie op onderwijs	7
1.3 Schooltijden, vakken en lesuren	7
1.3.1 So en so-mb	7
1.3.2 Vso en vso-mb	10
1.3.3 Vso-pro	11
1.3.4 Vso-vmbo	12
1.3.5 Vso-havo	14
1.3.6 Uitleg aangepaste vakken binnen cluster 1	15
1.4 Ons team	16
2. Praktische informatie van A tot Z	17
3. Kwaliteit van ons onderwijs	23
3.1 Verantwoording Leeropbrengsten	23
3.1.1 Opbrengsten so (doelgroep 1-7)	23
3.1.2 Opbrengsten vso-(e)mb (leerroute 1-4)	27
3.1.3 Opbrengsten vso-pro	28
3.1.4 Opbrengsten vso-vmbo en havo	29
3.2 Verantwoording Sociale veiligheid Tevredenheid Rapportage 2022	30
3.3 Verantwoording uitstroom	31
3.3.1 Uitstroom uit so en so-mb	31
3.3.2 Uitstroom uit vso en vso-mb	31
3.3.3 Ambulant onderwijskundige begeleiding (aob)	31
3.4 Verantwoording Bestendinging	31
3.5 Analyse, interventies en ambities	31
4. Onderwijskundige ontwikkelingen in de school	32
5. Medezeggenschap	33

Voorwoord

Visio Onderwijs maakt deel uit van Koninklijke Visio, expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen. Leerlingen met een visuele beperking, al dan niet in combinatie met een andere beperking, kunnen bij ons terecht tijdens hun volledige onderwijsloopbaan. Wij bieden primair en voortgezet onderwijs aan op scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs, evenals ambulante onderwijskundige begeleiding voor kinderen die onderwijs volgen op reguliere of speciale scholen voor basis-, voortgezet en vervolgonderwijs (mbo, hbo en wo).

Deze schoolgids geeft uitgebreide informatie over ons onderwijs op onze scholen voor kinderen en jongeren met een visuele en/of meervoudige beperking. De gids is vooral een naslagwerk. U kunt specifieke thema's makkelijk opzoeken via "ctrl F". Via de button rechts-onder ◀ kunt u snel de Inhoudsopgave raadplegen en naar het gewenste hoofdstuk/paragraaf gaan.

Naast dit voorwoord bestaat de complete schoolgids uit twee andere delen.

Deel 1 "De Visio-school" gaat specifiek over de school van uw kind en biedt o.a. praktische informatie en een verantwoording van (de resultaten van) het onderwijs-aanbod.

Deel 2 "Onderwijs van Visio" gaat meer algemeen in op onze expertise en de organisatie en inhoud van de verschillende schoolsoorten (so, vso, (e)mb) en ambulante onderwijskundige begeleiding. U vindt de volledige schoolgids op www.visio.org/onderwijs.

Strategie Wendbaar

De kernactiviteiten van Visio zijn volgens het huidige strategieplan weergegeven in vier bouwstenen:

Bouwsteen 1. Wendbaar met onze cliënten en leerlingen

Onze cliënten en leerlingen merken dat onze diensten aansluiten op hun (veranderende) behoeften. We nemen hun vraag als uitgangspunt en werken goed met hen samen.

Bouwsteen 2. Wendbaar door onze medewerkers

In een wendbaar Visio geven medewerkers vorm en inhoud aan wendbaarheid in de relatie met de cliënt/leerling en met collega's. Medewerkers luisteren naar de behoeften van cliënten/leerlingen en naar elkaar. We werken met een ondernemend perspectief binnen duidelijke kaders. Vanuit onze expertise, kennis en persoonlijk leiderschap gaan we op zoek naar andere ideeën en betere oplossingen. Door te luisteren, te verbinden en te doen. We vergroten onze trots op Visio, waarin iedereen samenwerkt met passie voor de cliënt en leerling.

Bouwsteen 3. Wendbaar in de maatschappij

We vergroten het bereik van onze kennis en expertise door deze beschikbaar te maken voor iedereen in Nederland. Dit betekent dat iedereen met een visuele beperking of met iemand in zijn omgeving met een visuele beperking online vrije toegang heeft tot expertise en kennis. Ook vragen we aandacht voor en pakken een actieve rol in het oplossen van maatschappelijke obstakels voor slechtziende en blinde mensen. Zo bouwen we samen met relevante partijen en stakeholders aan een inclusieve samenleving.

Bouwsteen 4. Wendbaar als organisatie

Om een wendbare organisatie te zijn, uniformeren we leerling- en cliëntprocessen met ruimte voor maatwerk. We bouwen aan efficiënte ondersteunende processen zodat we kunnen inspelen op de veranderende vragen van cliënten en leerlingen. "De reis" van de cliënt/leerling is hierbij leidend. Visio is blijvend financieel gezond ingericht om de continuïteit op lange termijn te borgen.

Wendbaar Visio in relatie tot onderwijs

In het nieuwe schooljaar 2023-2024 starten we met de uitvoering van ons nieuwe instellingsplan (schoolplan). Dat plan is in samenspraak met leerlingen, ouders, medewerkers en andere betrokkenen tot stand gekomen en is afgeleid van de landelijke Visio-koers "Wendbaar". Er wordt gewerkt aan een wendbaar Visio door bij het realiseren van plannen, programma's en projecten tegelijkertijd in te zetten op gedrag, leiderschap en cultuur. Dit gebeurt aan de hand van een waardenkompas met de kernwaarden:

Waardenkompas

Visio!

De missie "Meedoen mogelijk maken" is "het ware noorden" in het kompas. Het kompas geeft richting om op de wendbare koers te blijven. De gezamenlijke waarden in gedrag en cultuur zijn de basis voor hoe we bij Visio werken, samen met cliënten/leerlingen, collega's en andere organisaties.

Voor Visio Onderwijs is de missie "Meedoen mogelijk maken" in het instellingsplan vertaald in het motto "perspectief voor ieder kind": Visio Onderwijs wil ieder kind met een visuele beperking, met al zijn mogelijkheden, beperkingen, talenten en bijzonderheden, zo goed mogelijk ondersteunen bij zijn voorbereiding op de toekomst.

Visio Onderwijs biedt leerlingen alle benodigde ondersteuning, hulp en tools, met het doel dat zij nu en als (jong) volwassene – passend bij hun mogelijkheden:

- zo zelfstandig, zelfredzaam en autonoom mogelijk door het leven gaan
- volwaardig participeren in een steeds veranderende maatschappij
- als wereldburger de wereld tegemoet treden.

Het onderwijs op de Visio-scholen sluit nadrukkelijk aan bij het onderwijs op reguliere scholen. Op aangepaste wijze hanteren wij dezelfde kerndoelen als in het regulier basis- en voortgezet onderwijs.

Voor leerlingen vanaf 12 jaar is er de mogelijkheid om praktijkonderwijs, vmbo of havo te volgen, gericht op uitstroom naar Arbeid of Vervolgonderwijs.

Leerlingen met een (ernstige) meervoudige beperking kunnen deelnemen aan praktisch onderwijs, gericht op het ontwikkelen van vaardigheden voor uitstroom naar Dagbesteding, Arbeidsmarktgericht Beschut werk of Beschut werk Arbeid. Alle leerlingen kunnen een diploma of verklaring van deelname aan onderwijs verwerven.

Het onderwijs op onze scholen is maatwerk dat groepsgericht wordt ingevuld. We werken in kleine groepen, waarbij ruimte is voor het tempo en ontwikkelingsniveau van iedere leerling. We vinden het belangrijk dat kinderen met plezier naar school gaan en we investeren in maximale sociale veiligheid. Dit is een voorwaarde voor elke leerling om zich goed te ontwikkelen en goed te kunnen leren. We vinden het van groot belang alle leerlingen te stimuleren tot maximale zelfstandigheid en zelfontplooiing. We streven voor al onze leerlingen op de Visio-scholen en in de ambulante onderwijskundige begeleiding naar het mogelijk maken van volledige maatschappelijke integratie en participatie.

Ontwikkelingen binnen het onderwijs

■ Goed en Excellent onderwijs

Het is en blijft de ambitie van Visio Onderwijs is om het best mogelijke onderwijs en de best mogelijke begeleiding te bieden. In dat opzicht is onze missie geslaagd te noemen, in de afgelopen periode hebben maar liefst acht scholen het predicaat goed behaald en zes afdelingen tevens het predicaat excellent!

Helaas heeft de overheid de predicaten "Goed" en "Excellent" onlangs afgeschaft. Een bijzonder besluit in een periode waarin de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs juist toe is aan een stimulans voor beter onderwijs. Goed en excellent of niet; de scholen en diensten voor ambulante begeleiding van Visio zullen zich blijven inzetten voor het allerbeste onderwijs voor slechtziende en blinde leerlingen!

■ Eigentijds onderwijs en eigentijdse begeleiding

Visio Onderwijs wil eigentijds onderwijs en eigentijdse begeleiding bieden, met een optimale inzet van de nieuwste digitale en technologische mogelijkheden.

Dit doel vraagt om continue aandacht voor innovatie en expertiseontwikkeling. En om het continu vernieuwen van het onderwijs en de begeleiding, zodat nieuwe methoden, expertise en hulpmiddelen worden verankerd in ons aanbod en ons handelen. Visio Onderwijs is daar voortdurend mee bezig.

In 2021 is de start gemaakt met een bestedingsplan voor de komende tien jaar om ons onderwijs en onze begeleiding nog beter te maken op het gebied van kwaliteit, innovatie en expertise. De komende jaren wordt er veel geïnvesteerd in deze thema's. Om met name mensen vrij te spelen voor de doorontwikkeling en borging van innovatie en expertise heeft een succesvolle wervingscampagne geleid tot 35 nieuwe medewerkers.

■ **Kwaliteit**

Visio Onderwijs werkt voortdurend aan het verhogen van haar kwaliteit. Zo zetten wij de komende jaren in op het:

- optimaliseren van (de borging van) procedures. Ons kwaliteitssysteem wordt voor de borging van onze kwaliteit op centraal of lokaal niveau opnieuw "geladen" met kwaliteitskaarten en ambitiekaarten
- benutten van data om de kwaliteit van het onderwijs en de begeleiding verder te vergroten
- naar behoefte van leerlingen realiseren van een passend aanbod van Kind & Jeugd samen met andere domeinen
- fors investeren in het realiseren van een adequate, bij de individuele leerling passende transitie van school naar werk. Dat doen we onder meer door een kwartiermaker Arbeid aan te stellen en de leerlijn Kritische Succesfactoren (KSF) binnen de scholen en de aob uit te rollen
- vergroten van de toegankelijkheid van onderwijsleermiddelen aan de bron. Er vinden onder meer bewustwordingssessies plaats bij uitgeverij van educatieve materialen en Visio Onderwijs is vertegenwoordigd in de Brailleautoriteit. Momenteel loopt een intensief lobbytraject om de toegankelijkheid verankerd te krijgen in de Nederlandse wetgeving
- continu blijven werken aan nieuwe innovaties en hulpmiddelen met nationale en internationale partners binnen Visio Onderwijs.

We verantwoorden ons graag over de kwaliteit van ons onderwijs aan u en externe partijen, omdat we geloven dat kritische feedback ons onderwijs nog beter kan maken. We hechten veel belang aan een goede relatie met de leerlingen en met u als ouder. Waar mogelijk werken we graag met u samen. We nodigen u en uw kind uit om uw verwachtingen met ons te delen en vorm te geven. Tips, opmerkingen en kritische noten zijn van harte welkom. Daarmee stelt u ons in staat om voor alle leerlingen binnen Visio Onderwijs, het beste onderwijs te realiseren en daarmee optimale kansen te creëren voor een goede toekomst. We wensen u en uw kind een goed schooljaar 2023-2024 toe.

Mede namens de Raad van Bestuur,

Directeur Onderwijs, Koninklijke Visio
Marcel Janssen

De schoolgids is vastgesteld door de Raad van Bestuur van Visio op 1 juni 2023.

De Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad van Visio Onderwijs heeft ingestemd met de schoolgids op 21 juni 2023

1 Onze School

1.1 Algemene informatie

1.1.1 Directeur, schoolleider en coördinatoren

Schoolleider: Ulco van der Ende
Coördinator so: Stephanie van Lenningh-Dopper
Coördinator mb: Ingrid Stekelenburg
Coördinator vso: Jacco van der Hoogt

1.1.2 Locatie en gebouwen

Onze school staat in de deelgemeente IJsselmonde. Het schoolgebouw bestaat uit twee verdiepingen. Op de begane grond bevinden zich de klas- en vaklokalen. We beschikken onder andere over een lokaal voor handvaardigheid en techniek, een natuurkunde/scheikundelokaal en een leskeuken. Op de eerste verdieping bevinden zich de gymzaal, de bijbehorende kleedkamers, een fitnessruimte, een muzieklokaal en een praktijklokaal.

Onze school in Rotterdam is in de eerste plaats een gewone school waar kinderen spelen, leren en zich ontwikkelen. Toch is het óók een heel speciale school. De visuele beperking van de leerlingen vraagt om een aanpassing van het onderwijs. In het regulier onderwijs wordt steeds meer gebruik gemaakt van visueel aantrekkelijk materiaal en methoden. Voor kinderen en jongeren met een visuele beperking kan dat problemen opleveren. Het schoolteam staat dagelijks voor de taak de ziende wereld voor onze leerlingen begrijpelijker te maken. Daarbij houden we rekening met de mogelijkheden en beperkingen van iedere leerling. Behalve een visuele beperking hebben onze leerlingen vaak andere beperkingen. Ze hebben bijvoorbeeld leerproblemen, sociaal-emotionele problemen of een ziekte die aanpassingen vergt. Dat maakt het onderwijs speciaal én aangepast aan de mogelijkheden van iedere leerling.

1.1.3 Contactgegevens

Bezoek- en correspondentieadres:
Visio Onderwijs Rotterdam:
Heindijk 4, 3079 PM Rotterdam
Telefoon: 088-5858330
Email: onderwijsrotterdam@visio.org
Website: www.visio.org

1.1.4 Film Visio Onderwijs Rotterdam

Bekijk via www.visio.org/onderwijs-rotterdam het filmpje dat een mooi beeld geeft van onze school.

De voorkant van de school

1.1.5 Afdelingen en groepssamenstelling

Visio Onderwijs Rotterdam biedt onderwijs aan leerlingen met een visuele of meervoudige beperking en bestaat 3 afdelingen:

De afdeling so bestaat uit 5 groepen; de Reuze rups (in deze groep zitten ook leerlingen met een meervoudige beperking), de Torteltuin, de Gorgels, Villa kakelbont en de Musketiers. De leerlingen zijn ingedeeld op leeftijd en niveau van ontwikkeling.

De afdeling mb (voor leerlingen met een meervoudige beperking) bestaat uit 4 groepen; de reuze rups (in deze groep zitten ook so-leerlingen), de kameleon, vso-mb-onderbouw en vso-mb-bovenbouw. De leerlingen met een meervoudige beperking zijn ook ingedeeld op leeftijd en niveau van ontwikkeling.

De afdeling vso bestaat uit 7 groepen; brugklas vmbo-/havo leerjaar 1, vmbo-/havo leerjaar 2, praktijk-onderwijs/vmbo-bb-onderbouw, vmbo-bb-bovenbouw, vmbo-kb-/mavo leerjaar 3, mavo leerjaar 4 en havo leerjaar 3, 4 en 5.

Een uitgebreide toelichting op de afdelingen vindt u in [deel 2 van de schoolgids](#).

1.1.6 Aantal leerlingen per 1 februari 2023

Soort onderwijs	Aantal leerlingen
So en so-mb	48
Vso en vso-mb	61
Totaal	109

1.2 Onze visie op onderwijs

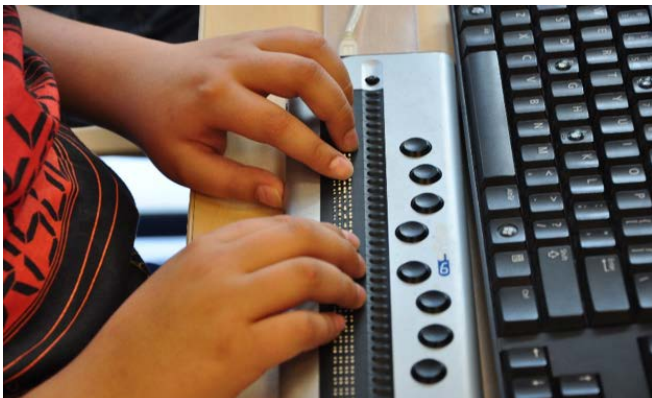
Het motto van Visio Onderwijs is "Perspectief voor ieder kind". Meedoen mogelijk maken vanuit optimaal onderwijs en optimale begeleiding voor leerlingen met een visuele beperking in een passende leeromgeving en passend bij hun mogelijkheden is daarbij het uitgangspunt.

Het doel van (v)so-onderwijs is om de leerlingen toe te rusten voor het vervolgonderwijs.

Het doel van het vso-mb-onderwijs is om de leerlingen toe te rusten voor:

- werk of dagbesteding waar de werknemer voldoening uit haalt en zijn talenten in kan blijven ontwikkelen
- woonsituaties waarin de bewoner zich zo zelfstandig mogelijk met dagelijkse handelingen redt, zich veilig voelt en zich aan leefregels houdt
- woonsituaties waarin de volwassene activiteiten kiest en uitvoert waar hij van ontspant en geniet
- woonsituaties waarin de volwassene in een sociaal netwerk functioneert, kennis heeft van de wereld om zich heen, zich geaccepteerd voelt in de maatschappij en sociaal vaardig de wereld tegemoet treedt.

[Zie deel 2](#) voor een meer uitgebreide toelichting op ons motto, ambitie en visie op Onderwijs.

Werken met de brailleleesregel.

1.3 Schooltijden, vakken en lesuren

1.3.1 So en so-mb

School- en pauzetijden

Maandag:	08.30 uur – 14.00 uur
Dinsdag:	08.30 uur – 14.00 uur
Woensdag:	08.30 uur – 13.15 uur
Donderdag:	08.30 uur – 14.00 uur
Vrijdag:	08.30 uur – 14.00 uur

Elke ochtend is er een kleine pauze van 10.15 uur tot 10.30 uur. Alleen op woensdag is de pauze van 10.45 uur tot 11.00 uur.

Tussen de middag wordt er in het eigen lokaal gegeten. De lesdoelen rond praktische redzaamheid worden aan dit eetmoment gekoppeld.

Vakken en Lesuren so

Vakgebied	Groep 1 & 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8
Technisch lezen	1,30	5,30	4,00	2,45	2,15	0,30	0,30
Spelling			1,30	1,30	1,30	1,30	1,30
Mondeling taalgebruik kring	3,30	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15
Taalmethode			2,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Nieuwsbegrip				1,30	1,30	1,30	1,30
Fijne motoriek schrijven/typen		2,30	1,15	0,45	0,45	0,15	0,15
Thematisch werken	3,45						
Rekenen	3,30	5,00	5,00	5,00	5,00	5,30	5,30
Leren leren (keuzecursus en ZW)		0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45
Wereldoriëntatie		0,45	0,45	1,00	1,00	1,00	1,30
Topo				0,30	1,00	1,00	1,00
Muziek	1,15	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45
Bewegingsonderwijs	2,15	2,15	2,15	2,15	2,15	2,15	2,15
Spel en buitenspel	3,30	2,00	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15
Handvaardigheid/expressie		0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45
Tactiele/visuele training/tekenen		0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45
Redzaamheid eten/drinken	5,15	3,00	3,00	2,30	2,30	2,30	2,30
Sociale competenties	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
Engels						1,00	1,00
Verkeer en mobiliteit	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15
ICT		0,15	0,15	0,45	0,45	0,45	
Pauze	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15
Eigen doelen n.a.v. LVS				0,30	0,30	1,15	1,30
Totaal	26,30	26,30	26,30	26,30	26,30	26,30	26,30

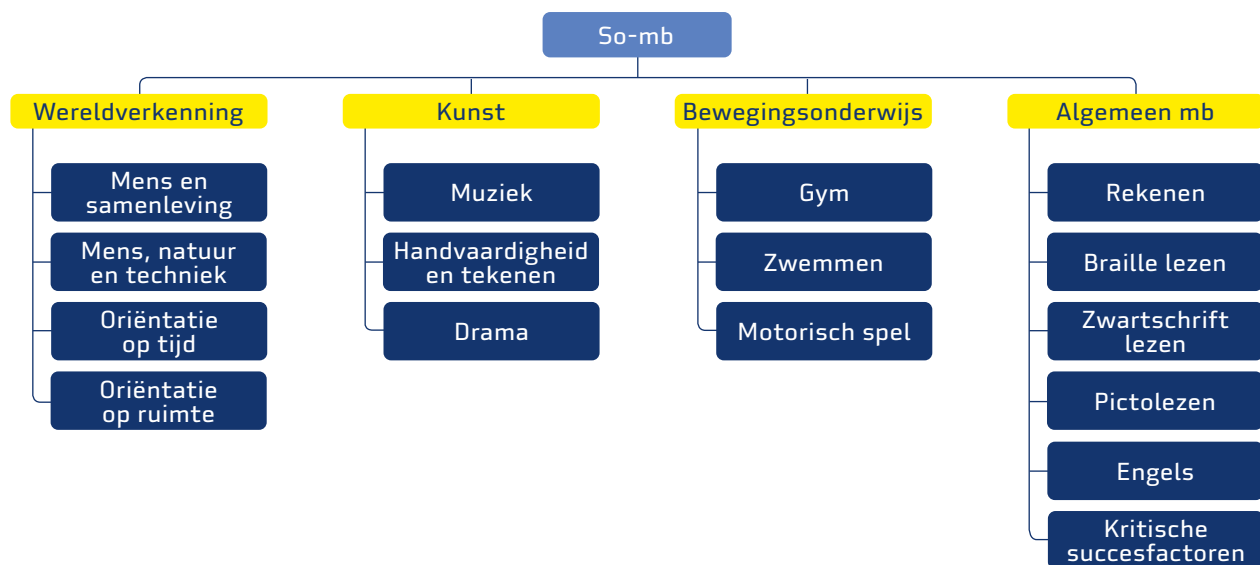
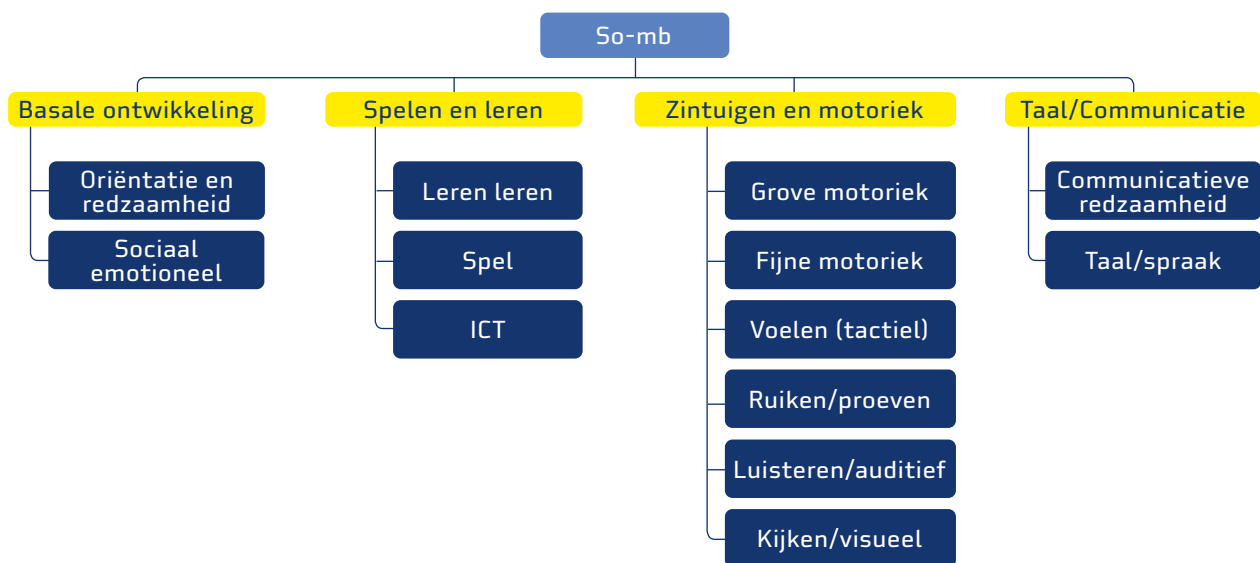
N.B. In de kleutergroep is het lesaanbod waaronder voorbereidend rekenen en lezen, wereldoriëntatie, handvaardigheid, tactiele en visuele training, fijne motoriek en ICT geïntegreerd in thema's.

N.B. Bij alle groepen tellen we 0:15 niet mee vanwege extra eetpauze op woensdag.

Vakken so-(e)mb

Met uitzondering voor het vak zwemmen geven wij onderstaande vakken:

In de mb-afdeling worden de doelen van het CED als leidraad gebruikt om de lessen te plannen. Waar mogelijk wordt er in groepjes instructie gegeven maar het is ook mogelijk dat een leerling een individueel programma heeft en alleen met de groepsactiviteiten (kringgesprek, muziek-/gymles) meedoet.

De Reuze Rups is een gemixte groep van kleuters met normaal lerende, moeilijk lerende en zeer moeilijk lerende kleuters. Er zijn veel gezamenlijke activiteiten waarbij de leerlingen leren luisteren naar elkaar, samen een spel te spelen, samen muziek te maken of een groepswerk te knutselen maar er zijn ook individuele

doelen per leerling. Er wordt gewerkt aan het voorbereidend rekenen, voorbereidend lezen, taal en voorbereidend schrijven.

In de groep de Kameleon van het so-mb wordt iedere dag aandacht besteed aan lezen, rekenen en taal. De verwerking en het niveau waarop de leerling bezig is met deze vakken is afhankelijk van de mogelijkheden van de leerling. In het leesonderwijs vinden we het niet alleen van belang dat de leerling, indien mogelijk, technisch goed leest maar ook dat de leerling begrijpt wat het leest. Per leerling worden er doelen gesteld per vak, zowel in een groepsplan als in een individueel

plan. De vakken muziek, techniek en bewegingsonderwijs worden gegeven door vakdocenten.

Betekenisvol onderwijs vinden wij erg belangrijk voor de mb-leerlingen; daarom wordt er veel aandacht besteed aan praktische vaardigheden zoals klokkijken, geld rekenen, wegen en meten. Gedurende de gehele dag is er veel aandacht voor het oefenen van zelfstandigheid en zelfredzaamheid; van het omkleden voor de gymles, het dichtmaken van je rits tot het leren een boterham te smeren.

Vakken en fasen vso-mb

Vak	Oriëntatiefase	Specialisatiefase	Transitiefase
Nederlands	2	2	1
Lezen	2	2	1
(Redzaamheids)Rekenen	2	2	1
Wonen (huishouden, zelfzorg, koken/boodschappen doen)	1,5	1,5	1,5
Leren leren	2	2	2
Mens en maatschappij/samen leven	2	2	3
Engels	1	1	1
Kritische succesfactoren	1	1	1
Profiel Muziek (muziek maken, muziek luisteren, muziek beleven)	1	1	1
Profiel Sport en spel (bewegingsonderwijs, buitenspel, gezelschapsspel)	2	2	2
Profiel Kunstzinnige vorming (drama, presenteren, handvaardigheid, tekenen)	2	2	1
Profiel Groen (tuin, kas, dierenverzorging)	1,5	1,5	1,5
Profiel Zorg en Welzijn (huishouden, verzorging, textiel)	1	1	1
Profiel Techniek (ambacht, industrieel, onderhoud)	1	1	1
Profiel Horeca koken, catering, brood en banket)	2	2	2
Profiel Kantoor (receptie, ICT, administratie, winkel)	1	1	1
Profiel Stage/Portfolio	1,5	1,5	3
Totaal	26,5	26,5	26,5

1.3.2 Vso en vso-mb

School- en pauzetijden

Maandag:	08.30 uur – 15.00 uur
Dinsdag:	08.30 uur – 15.00 uur
Woensdag:	08.30 uur – 13.15 uur
Donderdag:	08.30 uur – 15.00 uur
Vrijdag:	08.30 uur – 15.00 uur
Middagpauze:	12.15 uur – 13.00 uur

1.3.3 Vso-pro

School- en pauzetijden

Maandag: 08.30 uur – 15.00 uur
Dinsdag: 08.30 uur – 15.00 uur
Woensdag: 08.30 uur – 13.15 uur
Donderdag: 08.30 uur – 15.00 uur
Vrijdag: 08.30 uur – 15.00 uur
Middagpauze: 12.15 uur – 13.00 uur

Vakken en lesuren praktijkonderwijs (pro)

Vak	Leerjaar 1	Leerjaar 2	Leerjaar 3	Leerjaar 4	Leerjaar 5
Nederlands	2	2	2	2	2
Engels	1	1	1	1	1
Wiskunde/rekenen	2	2	2	2	2
ICT	1	1	1		
Muziek	1	1	1	1	1
Techniek	3	3	1,5	1,5	1,5
Bewegingsonderwijs	2	2	2	1	1
Mentorles	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Verzorging	3	3	3	1,5	1,5
Omgangskunde	1	1	1	1	1
Dienstverlening	2,5	2,5	1	1,5	1,5
C&M	1,5	1,5	1,5	1	
Groen/biologie	3	3	2	1,5	1,5
Kantoor/winkel	2	2	2	1,5	1,5
Schoonmaken				2,5	0,5
Stage			4	6	9
Totaal	26,5	26,5	26,5	26,5	26,5

1.3.4 Vso-vmbo

School- en pauzetijden

Maandag: 08.30 uur – 15.00 uur
Dinsdag: 08.30 uur – 15.00 uur
Woensdag: 08.30 uur – 13.15 uur
Donderdag: 08.30 uur – 15.00 uur
Vrijdag: 08.30 uur – 15.00 uur
Middagpauze: 12.15 uur – 13.00 uur

Vakken en uren vmbo-bb/kb

Vak	Leerjaar 1	Leerjaar 2	Leerjaar 3	Leerjaar 4
Nederlands	3	2	2	2
Engels	2	2	2	2
Frans	2			
Duits		2	2	2
Wiskunde	3	2	2	2
NASK		2	2	2
Biologie	2	2	2	2
Geschiedenis	2	1		
Aardrijkskunde	2	1		
Economie		2	2	2
Maatschappijleer			1	
Rekenen	1	1	1	1
ICT	1			
Muziek	1,5	1	1	
Techniek	2	2		
Bewegingsonderwijs	2	2	2	1
Verzorging	2	2		
Omgangskunde	1	1	1	1
Studie uur	1	1,5	1,5	0,5
D&P (dienstverlening en productie, inclusief mentorles)			8,5	8,5
Stage			5,5	5,5
Totaal	26,5	26,5	26,5	26,5

Lestabel mavo (vmbo-tl)

Vak	Leerjaar 1	Leerjaar 2	Leerjaar 3	Leerjaar 4
Nederlands	3	2	2	2
Engels	2	2	3	3
Frans	2		3	3
Duits		2	3	3
Wiskunde	3	3	3	3
NASK		1,5	3	3
Biologie	2	1,5	3	3
Geschiedenis	2	1	3	3
Aardrijkskunde	2	1	2	2
Economie		1,5	3	3
Maatschappijleer			3	
Maatschappijleer 2				3
Rekenen	1	1	1	1
ICT	1			
Muziek	1,5	1	2 (optioneel)	2 (optioneel)
Techniek	2	2		
Bewegingsonderwijs	2	2	2	1 (optioneel)
Verzorging	2	1,5		
Omgangskunde	1	1	1	1
Studieuur	1	1,5		
Decanaat			1	1
Totaal	26,5	26,5	26,5	26,5

1.3.5 Vso-havo

School- en pauzetijden

Maandag: 08.30 uur – 15.00 uur
Dinsdag: 08.30 uur – 15.00 uur
Woensdag: 08.30 uur – 13.15 uur
Donderdag: 08.30 uur – 15.00 uur
Vrijdag: 08.30 uur – 15.00 uur
Middagpauze: 12.15 uur – 13.00 uur

Vakken en lesuren havo

Nederlands	3	2	3	3	3
Engels	2	2	3	3	3
Frans	2		2	3	3
Duits		2	2	3	3
Wiskunde A of B	3	3	3	4	4
Natuurkunde		1,5	1,5	3	3
Scheikunde			1,5	3	3
Biologie	2	1,5	1,5	3	3
Geschiedenis	2	1	1	3	3
Aardrijkskunde	2	1	1		
Economie		1,5	1,5	3	3
Maatschappijleer				2	
M&O				2	2
Spaans				2	2
Bedrijfseconomie				2,5	2,5
MAW				2,5	2,5
Rekenen	1	1	1	1	
ICT	1				
Informatica				2,5	2,5
Filosofie				2,5	2,5
Muziek	1,5	1	1		
Techniek	2	2			
Bewegingsonderwijs	2	2	2	1	1
Verzorging	2	1,5			
Omgangskunde/decaanaat	1	1	1	1	1
Studieuur	1	0,5	0,5		
Totaal	26,5	26,5	26,5		

1.3.6 Uitleg aangepaste vakken binnen cluster 1

Veel vakken zijn speciaal aangepast voor blinde en slechtziende leerlingen. Per leergebied is er een onderwijsplan waarin gedetailleerd staat beschreven hoe uitvoering wordt gegeven aan het onderwijs. Niet alle vakken zijn voor alle doelgroepen van toepassing en onderstaande is ook niet uitputtend.

Technisch lezen so-(mb)

Gezien de visuele problematiek wordt binnen ons onderwijs verhoudingsgewijs meer tijd en instructie besteed aan het technische leesproces. Het aanvankelijk leesproces heeft meer tijd nodig. Onze leerlingen hebben recht op een tijdsverlenging van 50-100 %. Ons doel is echter dat alle leerlingen een redelijk leestempo behalen. Dit betekent dat er in alle groepen lestijd is ingeroosterd voor technisch lezen. Ook in de hogere groepen wordt nog speciale leesbegeleiding gegeven afhankelijk van de score op de DMT/ AVI. Brailleleerlingen krijgen ook instructie in het aanvankelijk lezen. Tweemaal per jaar worden er doelen opgesteld voor het toepassen van de juiste brailleleesteknik bij alle braillelezers van het so om een optimaal leestempo te stimuleren.

Samenleesboek.

Mondelinge taal so-(mb)

Er wordt in alle groepen gedurende de dag veel aandacht besteed aan mondelinge taal en het uitbreiden van de woordenschat omdat begripsvorming en daarmee conceptvorming niet vanzelfsprekend is voor onze leerlingen en wel een onmisbare vaardigheid is voor het latere leren.

Fijne motoriek schrijven/typen so-(mb)

In de ontwikkelgroep en de onderbouw wordt veel tijd besteed aan de ontwikkeling van de fijne motoriek en daarbij aan de schrijfvoorwaarden. Onze leerlingen

hebben gezien hun visuele beperking een latere ontwikkeling van de lateralisatie. Dat gaat onder meer over de voorkeurshand. De lateralisatie is van groot belang voor het welslagen van het schrijf- en leesproces. Vanaf de onderbouw leren alle kinderen schrijven met pen of op de Perkins. Vanaf groep 5 wordt ook het 10-vingerig typen geoefend en gebruikt.

Thematisch werken met kleuters so-(mb)

Om het leren betekenisvoller te maken is in de ontwikkelgroep en so-mb het lesaanbod geïntegreerd in thema's die ongeveer 6-8 weken duren. In de "werkles" wordt gewerkt aan groeps- en individuele doelen met diverse ontwikkelingsmaterialen. Aan bod komen dan: voorbereidend rekenen en lezen, woordenschat en taalactiviteiten, voorbereidend schrijven, handvaardigheid, tactiele en visuele training. Ook wordt er aandacht besteed aan het bouwen met constructiemateriaal, omdat onze leerlingen door de visuele beperking meer moeite hebben met ruimtelijke opdrachten.

Rekenen so-(mb)

We besteden verhoudingsgewijs meer tijd aan het handelend rekenen en minder aan schriftelijke verwerking. Er worden in de hele school specifieke tastbare rekenmaterialen uit onder meer de rekenkist gebruikt. Brailleleerlingen oefenen met tastbare reketekeningen ook tijdens het lesuur tactiel. Ook de slechtziende leerlingen werken eerst handelend voordat ze overgaan op schriftelijk werk.

Leren leren

Elke week is er aandacht voor de opbouw in het zelfstandig werken.

Maatschappelijke competenties

Het onderwijs is gericht op het verwerven van een volwaardige plaats in maatschappij. Wij willen de leerlingen leren samenwerken en samenleven in de West-Europese samenleving met haar waarden en normen. In de lessen "sociaal-emotionele vaardigheden" en tijdens lessen "wereldoriëntatie" wordt dan ook aandacht besteed aan "burgerschap".

De leerlingen oriënteren zich – op hun eigen niveau – op hoe mensen met elkaar omgaan, op hoe mensen problemen oplossen en op hoe mensen zin en betekenis geven aan hun bestaan. Het gaat over de deelgebieden democratie, participatie en identiteit.

Het pedagogisch klimaat dat we hierbij scheppen ondersteunt dit: een klimaat waarin gelijkwaardigheid, acceptatie en respect voor elkaar centraal staan.

Mobiliteit

Mobiliteit als onderwijsvoorwaardelijk doel wordt individueel aangeleerd.

Sociaal-emotionele competenties

Elk schooljaar starten we met "de gouden weken" om de groepsvorming te bevorderen. De leerlingen werken regelmatig samen en we bevorderen het elkaar helpen. Wekelijks is er aandacht voor het omgaan met de eigen beperkingen. Er wordt gewerkt aan de doelen uit de kritische succesfactoren die zijn opgesteld voor onze doelgroep.

Topografie so

Er wordt gewerkt met visueel en tactiel aangepaste topo-kaarten vanaf groep 6. In de jaren voor groep 6 wordt stapsgewijs gewerkt aan de opbouw van ruimtelijke oriëntatie op het platte vlak. Brailleleerlingen werken met de methode "An & Jan" en "Waar ben ik".

Tactiele en visuele training

Brailleleerlingen hebben lessen "tactiel" waarbij onder meer gewerkt wordt aan de doelen op basis van de afname van Tactiel Profiel. Ook het leren omgaan met tastbare tekeningen wordt hier geoefend. De andere leerlingen hebben lessen met visuele doelen. Ook werken zij regelmatig aan individuele doelen voor kijktraining.

Praktische redzaamheid

Zelfredzaamheid en zelfstandigheid zien wij als belangrijke doelen in ons onderwijs. De leerlingen leren hun dagelijkse activiteiten en behoeften zoveel mogelijk zelfstandig realiseren volgens een groepsplan: zelf omkleden, eten en drinken, tafeldekken, afwassen, opruimen en schoonmaken. Eén dag in de week oefenen de kinderen vanaf groep 3 met het zelf beleggen en snijden van hun brood. Die dag nemen de kinderen lege boterhammen mee (de school zorgt dan voor beleg). En één dag in de week maken de kinderen zelf hun tosti.

ICT

Kleuters leren omgaan met de Ipad en werken met de Bee Bots. Er zijn lessen 'leren programmeren'. Alle leerlingen vanaf groep 3 maken kennis met de computer en vanaf groep 6 wordt gewerkt aan ICT-doelen waaronder het werken met sneltoetsen. Kinderen die AVI 5/ E4 beheersen krijgen in een klein groepje gedurende twintig weken, wekelijks typtes. Hierbij hoort ook wekelijks typhuiswerk, de typmethode van EduVip Typetopia, kan ook thuis gebruikt worden. Alle

Techniekles.

leerlingen werken met een leerlingaccount waarbij hun individuele instellingen zoals lettergrootte, contrast, spraakondersteuning en dergelijke zijn verwerkt. Brailleleerlingen krijgen ICT-les met behulp van een leesregel en leren werken met alle sneltoetsen in plaats van de muis.

Eigen doelen so-(mb)

Afhankelijk van het uitstroomperspectief van de leerling wordt tijd voor individuele doelen ingeroosterd.

1.4 Ons team

Binnen de school zijn diverse functies werkzaam:

- schoolleider
- coördinator
- gedragswetenschapper/orthopedagoog
- didactisch onderzoeker
- maatschappelijk werker
- leraar/docent
- ambulante onderwijskundig begeleider
- leraarondersteuner
- onderwijsassistent
- schoolassistent
- vakleeraar
- therapeut en trainer
- decaan
- stagecoördinator en -begeleider
- secretaresse/administratieve functie
- (pedagogisch) conciërge en medewerker huishoudelijke dienst
- stagiair
- vrijwilliger.

2. Praktische informatie van A tot Z

Aandachtsfunctionaris Sociale Veiligheid

Monique van Weissenbruch is onze aandachtsfunctionaris sociale veiligheid. Zij is tevens anti-pest-coördinator en vertegenwoordigd de school in de landelijke bijeenkomsten sociale veiligheid van Visio Onderwijs. Daarnaast is er binnen de school een werkgroep sociale veiligheid. We bespreken tweemaal per jaar het veiligheidsbeleid met de leerlingenraad en minimaal één keer per jaar met de medewerkers.

Activiteiten

We besteden aandacht aan feesten en feestdagen zoals Sinterklaas, Kerst en het Suikerfeest. Ook hebben we soms een projectweek. Er wordt geen ouderbijdrage gevraagd om de activiteiten te bekostigen.

Bijdrage schoolreis, schoolkamp, werkweek en/of buitenlandse reis

Voor de leerlingen organiseren we een schoolkamp, schoolreisje of activiteitenweek; dit is afhankelijk van de leeftijd en mogelijkheden van de leerlingen. Het is een waardevolle activiteit voor de leerlingen, maar de kosten in geld en menskracht drukken zwaar op onze begroting. Met instemming van de medezeggenschapsraad vragen wij een eigen bijdrage aan de ouders van wie de kinderen meegaan op een schoolreis. De eigen bijdrage voor het so en mb is 50 euro bij een schoolkamp met een overnachting, 75 euro bij twee overnachtingen en 100 euro bij drie overnachtingen en 25 euro voor een een-daagse schoolreis. Deze bedragen zijn overeenkomstig landelijk beleid. De eigen bijdrage voor de binnenlandse werkweek van het vso is 150 euro (vier overnachtingen). De eigen bijdrage voor de buitenlandreis, één keer aan het einde van de schoolloopbaan van de vso-leerlingen, bedraagt 300 euro. De bijdrage kan middels een spaarsysteem plaatsvinden. Leerlingen die op kamp of werkweek gaan, gaan niet op schoolreis. Vanuit de groep van uw kind hoort u hoe deze bedragen geïnd worden. In enkele groepen wordt er middels wekelijks sparen toegewerkt naar het totaalbedrag). Als er omstandigheden zijn waardoor u deze kosten niet kunt betalen, verzoeken wij u contact op te nemen met de schoolleider. Samen met u zoeken wij naar een oplossing.

Financiële regelingen

Gemeente

De gemeente waar de leerling ingeschreven staat, is verantwoordelijk voor het leerlingvervoer. Taxivervoer kunnen ouders bij de gemeente aanvragen. Als een leerling verzorging, verpleging of individuele bege-

leiding nodig heeft tijdens schooltijd, financiert de gemeente dit in eerste instantie vanuit de jeugdwet (tot 18 jaar) of WMO (vanaf 18 jaar). Hiervoor geeft de gemeente tijdelijke indicaties af die de ouders met documenten vanuit school kunnen aanvragen. De gemeente betaalt Visio bijvoorbeeld voor een zorgmedewerker in de klas. Dit doen ze rechtstreeks vanuit Zorg in Natura (ZIN) of via ouders via een Persoonsgebonden Budget (PGB). Meestal dekt ZIN de kosten het beste. De adviseur zorgbemiddeling vanuit Visio sluit met de gemeentes contracten. Uw aanvraag loopt meestal via het WIJ-team of Centrum Jeugd en Gezin.

Zorgkantoor

Wanneer iemand een ernstige verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke handicap heeft én de rest van zijn leven 24 uur per dag zorg of toezicht nodig heeft, kan een WLZ-indicatie aangevraagd worden. Een eenmaal afgegeven indicatie is levenslang geldig. Het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) beoordeelt een aanvraag en kiest een zorgprofiel (ZG-visueel is voor Visio het handigst). Met een WLZ hoeft een leerling niet meer via de gemeente tijdelijke contracten af te sluiten. Het zorgkantoor financiert 24-uurszorg op basis van wat er nodig is. Hier kan een zorgmedewerker op school uit bekostigd worden met weer de keuze voor ZIN of PGB. Ook kan hiermee een logeerplaats, woongroep, vakantieopvang en dagbesteding vergoed worden. Wanneer een leerling intern bij Visio woont, valt de bekostiging van behandeling (fysiotherapie, logopedie) en onderzoeken ook hieronder. Vanaf 18 jaar geldt een eigen bijdrage. Lees meer op www.ciz.nl.

Zorgverzekering

Voor onderzoeken en behandelingen van thuiswonende leerlingen moet een beroep gedaan worden op de zorgverzekering, behalve als de leerling een ZG-vis-indicatie heeft; dan wordt behandeling bekostigd vanuit de WLZ. Denk daarbij aan logopedische, fysiotherapeutische, visuele, psychologische en ICT-onderzoeken, -behandelingen en/of -trainingen. Voordat een onderzoek of behandeling start, zal Visio dit met u bespreken.

UWV

Aanvragen van vergoedingen voor hulpmiddelen voor mensen met een visuele beperking kunnen bij UWV alléén digitaal worden ingediend via www.uwv.nl/particulieren. Uw kind moet beschikken over een geldig DigiD. U kunt deze aanvragen via www.digid.nl.

18+

Is uw kind 17 jaar, dan ontvangt u van ons een brief met zaken die u mogelijk moet regelen. Denk daarbij aan een beoordeling van het arbeidsvermogen door het UWV met mogelijke Wajong-aanvraag of banenafspraken, bijstandsmogelijkheden, tegemoetkoming scholieren, eigen risico zorgverzekering, eigen bijdrage WLZ, mentorschap, curatele en bewind. We proberen als school op de hoogte te blijven van alle huidige mogelijkheden en verplichtingen en u daarbij zo goed mogelijk te adviseren via deze brief. Heeft u een kind van 17 jaar of ouder en deze brief nog niet ontvangen, vraag er dan naar bij de mentor van de klas. Meer informatie is ook te vinden op www.rechtspraak.nl en www.regelhulp.nl.

Tegemoetkoming Scholieren

Jongeren vanaf 18 jaar die voltijds op het Voortgezet Onderwijs zitten, kunnen in aanmerking komen voor de regeling Tegemoetkoming Scholieren. Deze tegemoetkoming is een gift en gaat in vanaf het kwartaal na de 18e verjaardag. Ouders krijgen dan geen kinderbijslag meer. Aanvragen via het formulier Aanvraag tegemoetkoming scholieren: [Aanvragen tegemoetkoming scholieren \(202Kb, pdf\)](#), het liefst vóór het einde van het schooljaar (31 juli). Er wordt een basistoelage toegekend en afhankelijk van het inkomen van ouders soms ook nog een aanvullende toelage. Indien de jongere op kamers woont, is de toelage hoger dan wanneer bij ouders gewoond wordt. Gebruik de rekenhulp om te zien hoeveel toelage mogelijk is. Voor meer informatie over deze regeling wordt u verwezen naar DUO.

Foto's en video's

In het kader van festiviteiten worden foto's genomen van de leerlingen. Tevens worden er video-opnames gemaakt voor verschillende doeleinden. Dat kan zijn om het gedrag of de vaardigheden van de leerling in beeld te brengen. Het kan ook zijn om het pedagogisch handelen van de medewerkers in beeld te brengen. De foto's en videobeelden zijn in principe bedoeld voor intern gebruik. Extern kunnen de foto's en videobeelden gebruikt worden voor voorlichting in de schoolgids, op de website en in andersoortige informatiemiddelen. Er wordt vooraf middels een toestemmingsverklaring aan de ouders gevraagd om toestemming voor het maken en het gebruik van beeldmateriaal te verlenen. Aan ouders wordt dringend gevraagd niet zomaar foto's waarop andere leerlingen of medewerkers van de school dan hun eigen kind staan op sociale media te plaatsen. De ouders van de andere leerling(en) en onze medewerkers stellen dit mogelijk niet op prijs.

Gymkleding

Voor de gymlessen verwachten wij dat u sportkleding, gym schoenen en een handdoek meegeeft (so-groepen), sportkleding en gymschoenen meegeeft (mb-groepen).

Hoofdluis

Hoofdluis is een vervelend probleem, zowel voor de thuissituatie als op school. Indien u bij uw kind hoofdluis constateert wordt u verzocht direct contact op te nemen met de leraar van uw kind. Op school nemen wij dan onze maatregelen en lichten de overige ouders van de groep in. Vanuit school kunt u informatie krijgen over de bestrijding van hoofdluis. Wij vragen alle ouders en verzorgers om hun medewerking om erger te voorkomen.

IVIO-examens

Leerlingen in vso-doelgroep 4 (pro) kunnen jaarlijks IVIO-examen doen. Hiermee behalen ze deelcertificaten. De leerlingen doen examen in Nederlands, rekenen en wiskunde en in sommige gevallen ook Engels.

Kluisjes

De leerlingen van het vso (diplomagericht) en pro krijgen op school een kluisje in bruikleen om waardevolle spullen in te kunnen bewaren. De leerling en ouders/verzorgers tekenen een kluiscontract en als de kluisleutel bij het definitief verlaten van de school weer wordt ingeleverd, is er geen betaling verschuldigd. Leerlingen van de bovenbouw van het so mogen optioneel een kluis nemen.

Leerplicht en schoolverzuim

Wat het schoolverzuim betreft moeten wij ons houden aan de Leerplichtwet. Dit betekent dat we ongeoorloofd verzuim moeten doorgeven aan de onderwijsinspectie.

Ziek

Als uw kind ziek is en daardoor niet naar school kan, rekenen wij erop dat u de taxi en de school belt voordat de school begonnen is. Wilt u ervoor zorgen dat de school beschikt over een telefoonnummer waarop u overdag te bereiken bent? Misschien ten overvloede wijzen wij u erop dat een ziek kind niet op school thuishoort.

Onderwijstijdvermindering

In bijzondere gevallen kan de onderwijstijd verminderd worden. De redenen en de consequenties hiervan moeten duidelijk worden vastgelegd in het ontwikkelingsper-

spectief (OPP) inclusief een einddatum. In een dergelijk geval hebben wij een medische verklaring van u nodig. De leerling wordt die dag(delen) als "geoorloofd afwezig" geregistreerd.

Extra vakantie

In zeer uitzonderlijke gevallen mag de school buiten de officiële schoolvakanties maximaal tien schooldagen vrij geven, wegens de specifieke aard van het beroep van één van de ouders. Maar dit mag niet plaatsvinden in de eerste twee weken van het schooljaar of bij schoolverlaters in de laatste week van hun schoolgang. Een verzoek tot verlof moet minimaal twee weken van tevoren schriftelijk aan de schoolleider worden voorgelegd.

Kort verlof

Vrij vragen voor één dagdeel, dag of meerdere dagen kan alleen in speciale gevallen zoals: verhuizing, artsbezoek, huwelijk van een familielid, ernstige ziekte of overlijden van een familielid, jubileum van een familielid. U moet een verlofaanvraag schriftelijk indienen bij de schoolleider via een standaardformulier. Dit staat op Parro/SomToday.

Lang verlof

Een verzoek om extra verlof in geval van gewichtige omstandigheden voor meer dan tien dagen per jaar dient minimaal een maand van tevoren ingediend te worden bij de schoolleider en de leerplichtambtenaar van de gemeente waarin de leerling woont. Is het verlof noodzakelijk op grond van een sociale of medische indicatie? Dan moeten de ouders een verklaring van een arts of maatschappelijk werker overleggen waaruit dit blijkt.

Leermiddelen

De leerlingen hoeven zelf geen lesboeken aan te schaffen. De school geeft boeken in bruikleen of bestelt waar nodig digitale boeken in PDF, Word of Daisy via www.dedicon.nl. Ook andere lesmaterialen worden door de school verstrekt.

Vso-leerlingen (vmbo en havo met uitzondering van de blinde leerlingen) worden echter wél gevraagd zelf zorg te dragen voor een vol etui, bestaande uit:

- 2 pennen (blauw of zwart)
- 1 rode pen
- 5 viltstiften
- 12 kleurpotloden
- 2 hb-potloden
- 1 geodriehoek
- 1 gum
- 1 schaar
- 1 passer (eenvoudig met verstelschroef)

- 1 puntenslijper
- 1 plakstift
- 1 liniaal.

Daarnaast hebben de slechtzinnende leerlingen, die niet op een computer gaan werken, een rekenmachine, geschikt voor de vakken wiskunde en rekenen nodig. De docent wiskunde zal aan het begin van het schooljaar vertellen welke rekenmachines geschikt zijn. Koop er dus nog geen!

Metten in de rekenles

Lentekriebels

De Week van de Lentekriebels is een nationale projectweek waarin de focus ligt op de relationele en seksuele vorming. De Week van de Lentekriebels is meestal in maart en heeft als doel om leerlingen te ondersteunen bij hun seksuele ontwikkeling en te leren seksueel verantwoorde keuzes te maken. Dit draagt bij aan een respectvolle samenleving en een veilig en prettig leefklimaat. Buiten deze speciale week is er onder meer binnen de lessen PodiumPlus aandacht voor dit onderwerp passend bij de ontwikkeling van de leerlingen.

Lesuitval

De lesuitval bij Visio Onderwijs is minimaal. Vergaderingen en besprekingen zijn zoveel mogelijk na schooltijd. Studie- en margedagen voor medewerkers worden voorafgaand aan het schooljaar vastgesteld en bekend gemaakt via de schoolgids. Er is elke dag minstens één leraar of onderwijsassistent werkzaam, die lesgebonden taken heeft en bij ziekte in kan vallen. Alleen in het uiterste geval, als er echt geen vervanging

beschikbaar is, besluiten we tot het thuisblijven van een so- of (v)so-mb-klas. Op het vso blijven leerlingen op school. Ze werken dan zelfstandig verder aan hun werk via een studiewijzer.

Lijst met nuttige adressen

School- of Jeugdarts

De arts onderzoekt de leerlingen in ieder geval één keer na plaatsing binnen de school. In het instroomonderzoek wordt de lichamelijke conditie van de leerling gescreend. Zo vindt een gehoortest en een meting van lengte en gewicht plaats. Ouders/verzorgers wordt altijd om toestemming voor het doen van onderzoek gevraagd. Tevens is er een gesprek met ouders naar aanleiding van de screening. De schoolarts maakt deel uit van de Commissie Leerlingen Zorg en adviseert rond medische zaken.

Klachtenfunctionaris en vertrouwenspersoon

Koninklijke Visio heeft landelijk beleid met procedure rond klachtenafhandeling. Heeft u vragen over de klachtenprocedure of heeft u twijfels bij wie u terecht kunt? Neem dan contact op met klachtenfunctionaris [Martine Vos](#) (088 585 85 52 / 06 42 96 51 68) of [Helma Verhagen](#) (088 585 85 52 / 06 46 94 41 76) van Visio. Zij kan u helpen en adviseren over het proces voor de behandeling van klachten en onvrede van cliënten en leerlingen. Zij zijn ook te bereiken via klacht@visio.org.

[Annet Hogenesch](#) is de vertrouwenspersoon, zij is te bereiken via info@annethogenesch.nl of 06 112 05 190. De klachtenregeling is gebaseerd op de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (WKKGZ). Op de website en in een folder is meer te lezen over [de huidige klachtenregeling](#). De klachtencommissie voor medewerkers is te bereiken via klachtencommissiemedewerkers@visio.org.

Centraal meldpunt vertrouwensinspecteurs

Voor klachten over seksueel misbruik, seksuele intimidatie, ernstig fysiek of geestelijk geweld, kunt u contact opnemen met de vertrouwensinspecteur van de Onderwijsinspectie T 0900 111 31 11.

MEE

De coöperatieve vereniging MEE NL zet zich met de regionale MEE-organisaties in voor een samenleving waarin mensen met een beperking gewoon kunnen meedoen. Net als ieder ander.

Verzamelsites met nuttige informatie:

eduvip.nl

worldwidevision.nl

kennisportaal.visio.org

regelhulp.nl (een gezamenlijke site van de overheid).

Lunchpakket, fruit en tussendoortjes

We verwachten dat leerlingen dagelijks eten en drinken voor in de pauzes meenemen.

Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling

De meldcode "Huiselijk geweld en kindermishandeling" is een stappenplan. Hierin staat wat een leraar moet doen bij huiselijk geweld of kindermishandeling, of als hij dit vermoedt. Bijvoorbeeld hoe de leraar de ouders kan vertellen dat hij zich zorgen maakt. Het doel is altijd om ouders zo vroeg mogelijk te helpen. En hen uit te leggen waarom hulp zo belangrijk is. Elke organisatie die werkt met ouders en kinderen moet de meldcode gebruiken als er zorgen zijn over het welzijn van een kind.

Opvang in de ochtend en overblijven

Het merendeel van de leerlingen komt per taxi naar school. Vanaf 8 uur is er surveillance aanwezig. Tijdens de middagpauze zorgt de school ook voor opvang en toezicht. Vmbo-, havo- en vso-pro-leerlingen vanaf leerjaar 3 mogen na een screening Oriëntatie & Mobiliteit en met toestemming van ouders in de pauze van het schoolplein af.

Schoolbibliotheek

Onze school beschikt zowel op so als vso over een eigen bibliotheek met boeken in zwartdruk, braille en luisterboeken (alleen leesboeken, geen studieboeken). Vanaf schooljaar 2023-2024 werken wij samen met de regionale bibliotheek, Bieb Op School (BOS). De boeken zijn bedoeld voor het lezen in de klas en om thuis te lezen. We kunnen niet vaak genoeg benadrukken hoe belangrijk het is om zelfstandig met plezier te kunnen lezen: "meer lezen, beter in taal"! Daarom stimuleren wij leerlingen ook buiten school te lezen. Ze kunnen gratis lid worden van de bibliotheek in hun woonplaats of van de digitale bibliotheek van passendlezen.nl. Zij zijn op werkdagen bereikbaar van 09:00 -16:00 uur via 070 -33 81 500 op werkdagen. Hier kunnen voelbare prentenboeken, leesboeken en romans besteld worden in zwartdruk, braille of Daisy cd-rom. Voor jongeren bestaan er tijdschriften in braille, in gesproken vorm en in vergrote druk. Voor abonnementen kunt u terecht bij Dedicon Grave. Hieraan zijn kosten verbonden. Lees meer daarover op anderslezen.nl.

Schoolregels

De afdelingen hebben school-, klassen- en pleinregels opgesteld. Het gaat zowel om gedragsregels als organisatorische afspraken. Te denken valt aan het rechts lopen in de gangen, gebruik van speelmateriaal in de pauze en naar elkaar luisteren. Voor alle leerlingen zijn de regels in de lokalen en in de gang inzichtelijk gemaakt.

Telefonisch contact

Wij verzoeken u om alleen buiten de lestijden contact op te nemen met de leraren of de behandelaren. Alleen in dringende gevallen kunnen wij u onder lestijd met hen doorverbinden.

Traktaties

Wanneer uw kind jarig is, besteden wij daar graag aandacht aan. In principe wordt de verjaardag gevierd binnen de eigen groep. Wij adviseren u vooraf contact op te nemen met de leraar vanwege het dieet van sommige leerlingen. Wij geven de voorkeur aan een gezonde traktatie in plaats van aan snoep.

Uren onderwijs

Kinderen zitten gemiddeld acht jaar in het basisonderwijs. Leerlingen die jonger dan 7 jaar zijn, moeten verplicht 880 uren onderwijs per schooljaar krijgen; voor bepaalde groepen vso-leerlingen gaat het om 1000 uren onderwijs per jaar. Visio Onderwijs Rotterdam voldoet ruimschoots aan deze eis; alle leerlingen volgen het rooster van minimaal 1000 uren per jaar (telling periode oktober-oktober). Als ouders/verzorgers het noodzakelijk vinden dat het wekelijks aantal uren onderwijs van hun kind jonger dan 7 jaar beperkt moet worden, dan kan in overleg met de Commissie Leerlingen Zorg een dagdeel gekozen worden, waarop de betreffende leerling geen onderwijs volgt.

Vakantie- en andere vrije dagen

Het vakantie- en studie/margedagenrooster van het schooljaar 2023 -2024 geldt voor alle afdelingen binnen onze school:

Herfstvakantie	16-10-2023	t/m	20-10-2023
Kerstvakantie	25-12-2023	t/m	07-01-2024
Voorjaarsvakantie	19-02-2024	t/m	23-02-2024
Pasen	29-03-2024	t/m	02-04-2024
Meivakantie en Hemelvaartsdag	29-04-2024	t/m	12-05-2024
Pinksteren	20-05-2024		
Zomervakantie	15-07-2024	t/m	25-08-2024

Daarnaast zijn zes extra studie-/margedagen voor medewerkers toegevoegd. De leerlingen zijn dan vrij. De dagen zijn gepland op:

- 29 september 2023
- 23 oktober 2023
- 22 december 2023
- 8 februari 2024
- 11 april 2024
- 12 juli 2024.

Vervoer van en naar school

Leerlingvervoer

De woongemeente van de leerling is verantwoordelijk voor het leerlingvervoer. Bij veel van onze leerlingen is het voor ouders niet haalbaar hun kind dagelijks te brengen en te halen en dan zet de gemeente taxi's of taxibusjes in. Daar hoeft u niets voor te betalen. Sommige gemeenten verwachten van u om één rit in de week zelf uit te voeren. U kunt het leerlingvervoer zelf bij uw gemeente aanvragen. Het formulier dat uw gemeente voor de eerste aanvraag gebruikt, staat altijd op hun website. Vaak vraagt de gemeente daarna om bevestiging van de school voor de noodzaak van dit leerlingvervoer. Dit formulier kan de administratie van de school samen met de gedragswetenschapper of coördinator invullen en ondertekend aan u teruggeven. Als er problemen zijn met de toewijzing van het taxivervoer kan de school een bemiddelende of adviserende rol spelen.

Vervroegd ophalen

In geval van een weerswaarschuwing, kunnen vervoerders besluiten niet te rijden of de leerlingen eerder uit school te halen. Elke gemeente heeft hierbij zijn eigen protocollen en we verwachten van u dat u in geval van calamiteiten bereikbaar bent voor de taxicentrale. Als school laten wij leerlingen pas vervroegd naar huis gaan als óf de vervoerder óf de mentor contact met u heeft gehad en we weten dat er iemand thuis zal zijn. Ook zonder weerswaarschuwing kan er een uitzonderlijke situatie zijn waarbij een leerling vervroegd opgehaald wordt door de vervoerder. Wij geven de leerling pas vervroegd mee als ouders ons hierover geïnformeerd hebben en daarmee aangeven dat er iemand thuis is bij aankomst van de leerling. Vervroegd ophalen vermeldt de leraar vervolgens in de verzuimregistratie. Als de school besluit vervroegd dicht te gaan in geval van een weerswaarschuwing of calamiteit, dan bellen de leraren van elke klas de ouders en maken samen afspraken over het regelen van het vervoer. Deze afspraak wordt door de mentor genoteerd op een leerlingenlijst per klas. Op school wordt één persoon (doorgaans de bedrijfshulpverlener van die dag)

verantwoordelijk gemaakt voor het totaaloverzicht en het controleren van het nakomen van alle afgesproken acties. Ook hier geldt dat leerlingen niet mee kunnen met de taxi als er geen contact is geweest met hun ouders. Deze informatie komt ook aan de orde tijdens de door Visio georganiseerde periodieke voorlichtingsbijeenkomsten voor taxichauffeurs.

Schoolsluiting

In het geval van een schoolsluiting verwachten wij dat u zelf de taxi van uw kind afbelt. U wordt daarover zo vroeg mogelijk door de schoolleider via de mail op de hoogte gesteld.

Zelfstandig naar school

Er zijn ook leerlingen die zelfstandig naar school kunnen reizen. Zij kunnen extra begeleiding krijgen vanuit Oriëntatie Mobiliteit van Visio Revalidatie & Advies om dit te oefenen.

Verwijsindex risicjongeren (VIR)

De VIR is een landelijk digitaal systeem waarin hulpverleners van verschillende organisaties meldingen kunnen doen over jongeren tot 23 jaar met problemen. Zo weet een hulpverlener sneller of een kind ook bekend is bij zijn collega's. Hulpverleners van de verschillende instanties kunnen dan met elkaar overleggen wat de beste aanpak is voor hulpverlening. Het gaat hierbij om betrokkenheid en samenwerken.

Verzekering

Ongevallenverzekering

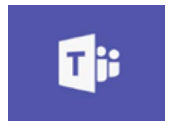
Uw kind is verzekerd tegen ongevallen op school. Deze verzekering geldt ook bij alle activiteiten en stages die worden ondernomen in schoolverband. Bagage is bij schoolactiviteiten niet verzekerd. Ook schade aan kleding en brillen komt niet voor vergoeding in aanmerking. Diefstal van goederen valt evenmin onder deze verzekering.

Aansprakelijkheidsverzekering

Het bestuur van de school heeft voor al het personeel en alle vrijwilligers een aansprakelijkheidsverzekering afgesloten. Deze verzekering dekt de risico's van het schoolbestuur, het personeel en iedereen die op verzoek van de directie activiteiten van kinderen begeleidt. De persoonlijke aansprakelijkheid van de kinderen valt niet binnen de dekking van deze verzekering, daartoe verzoekt de school u om voor uw kind een Wettelijke Aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten.

Videobesprekingen via Teams

Binnen Visio Onderwijs hebben alle leerlingen een Microsoft 365-account. Hiermee kunnen leerlingen en ouders gebruikmaken van de verschillende Office-diensten zoals Onedrive en Teams. Teams biedt de mogelijkheid om op een snelle, veilige en eenvoudige manier met elkaar in contact te komen, samen te werken en te communiceren. We hebben de mogelijkheid om videogesprekken met elkaar te voeren. Maar ook kunnen leerlingen die om welke omstandigheid dan ook thuis zijn en het schoolprogramma niet fysiek op school kunnen volgen, aansluiten middels dit medium. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om bijvoorbeeld OPP-gesprekken; MR-bijeenkomsten en andere ouderbijeenkomsten via Teams te organiseren.

Vrijstelling onderwijsactiviteiten

Leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs zijn verplicht deel te nemen aan alle onderwijsactiviteiten uit het onderwijsprogramma. Voor sommige onderwijsactiviteiten kunnen zowel de ouders als een meerderjarige, handelingsbekwame leerling vrijstelling vragen bij het bevoegd gezag. Voor de vrijgestelde activiteiten komen in dat geval vervangende onderwijsactiviteiten in de plaats die beter aansluiten bij de mogelijkheden en behoeften van de leerling. Het bevoegd gezag bepaalt welke onderwijsactiviteiten dat zijn en onder welke voorwaarden een leerling vrijstelling kan krijgen.

Ziekmeldingen en schoolverzuim

Ziekmelding

Is uw kind door ziekte afwezig?

Meld dit dan zo spoedig mogelijk bij het secretariaat tussen 8.00 - 8.30 uur via **088 585 83 30** of onderwijsrotterdam@visio.org. Tussen 08.15 - 08.30 uur kunt u ook met de leraar bellen. Denkt u ook aan het afmelden van de taxi, als uw kind daar gebruik van maakt?

Ziek

Een ziek kind hoort thuis te zijn en niet op school. Wanneer uw kind bijvoorbeeld koorts of diarree heeft, kan het niet naar school. Zorgt u er daarom ook altijd voor dat wij u kunnen bereiken voor het geval uw kind ziek wordt. Bedenk dat er op school ook kwetsbare medeleerlingen zijn die we niet onnodig het risico op besmetting willen laten lopen. Laat uw kind ook daarom goed uitzieken alvorens het weer gezond en fit naar school te laten gaan.

Schoolverzuim

Bij niet gemelde afwezigheid van de leerling nemen we zo snel mogelijk contact op met de ouders/verzorgers. Zoals u weet, is uw kind verplicht de lessen bij te wonen en op tijd aanwezig te zijn? Dan moet u hiervoor schriftelijke toestemming vragen aan de schoolleider. Lees meer onder het kopje "Leerplicht en schoolverzuim". Voor niet-leerplichtige leerlingen hanteren wij dezelfde regels. Wanneer een leerling op meer dan

twee niet aansluitende data in een maand afwezig is, is dat aanleiding om in de Commissie Leerlingenzorg na te gaan of er iets bijzonders aan de hand is. Er kan dan contact met u worden opgenomen door de schoolarts of een ander lid van genoemde commissie. Van ongeoorloofde afwezigheid van zestien klokuren les in een periode van vier aaneengesloten lesweken moeten wij een melding maken bij de gemeente.

3. Kwaliteit van ons onderwijs

3.1 Verantwoording Leeropbrengsten

In dit hoofdstuk spreken we veel over de leerroutes en doelgroepen 1-7, zoals nader toegelicht wordt in hoofdstuk 4. Voor het begrijpen van dit hoofdstuk hier alvast een korte samenvatting:

Leerroute	So met uitstroomverwachting:	Vso met uitstroomverwachting:
1	Vso-emb	Belevingsgerichte dagbesteding
2	Vso-mb	Taakgerichte dagbesteding
3	Vso-mb	Arbeidsmatige dagbesteding/beschut werk
4	Praktijkonderwijs	Beschut werk/arbeid
5	Praktijkonderwijs/vmbo-bb	Arbeid/mbo-entree
6	Vmbo-kb/vmbo-gl/vmbo-tl	Mbo-2/mbo-3/mbo-4
7	Havo/vwo	Mbo-3/mbo-4/hbo/wo

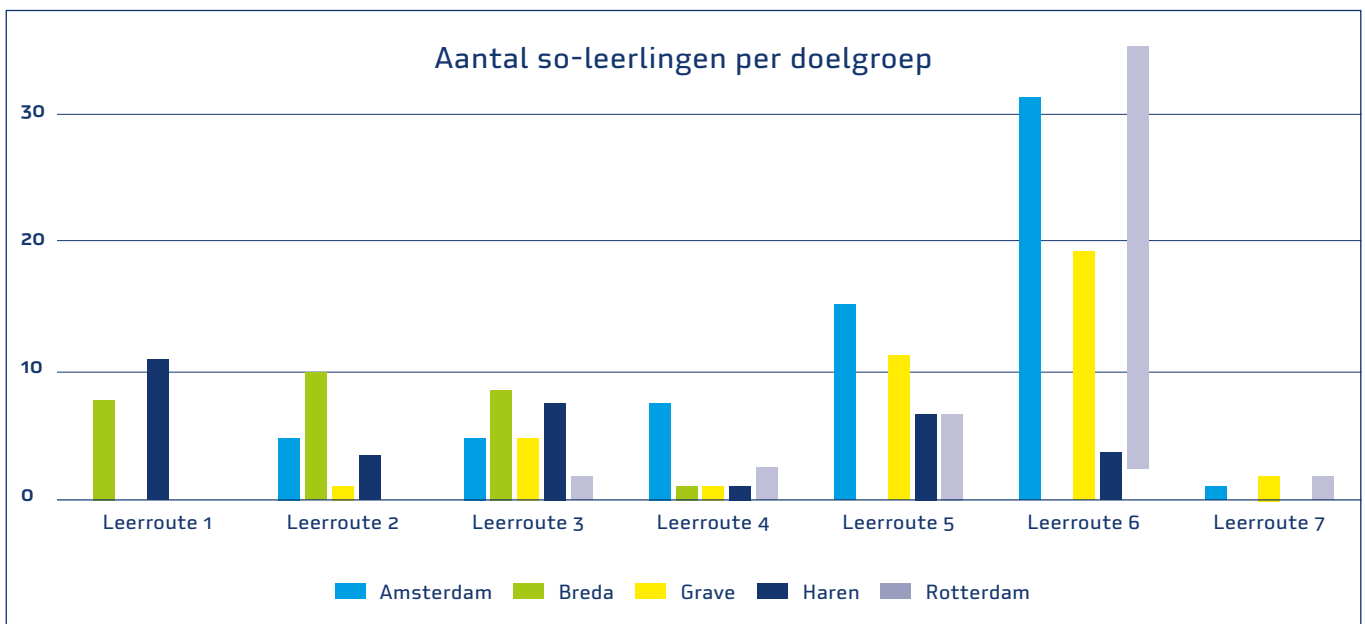
3.1.1 Opbrengsten so (doelgroep 1-7)

Visio en Bartiméus hebben geïnvesteerd in het bouwen van een dashboard Power BI "Onderwijs Leerrendement", waarmee we alle gegevens vanuit EduMaps kunnen analyseren.

Het gaat hier om leerlinggegevens uit:

- het OPP (leerroutes en uitstroombestemming)
- het OVM (ontwikkelingsleeftijd en sociale opbrengsten)
- de leerlijnen (behaalde lesdoelen en vaardigheden).

Aantal leerlingen per leerroute op het so binnen Visio

Bestendiging algemene leerroute

In het dashboard Power BI "Onderwijs Leerrendement" zien we de algemene leerroute van de leerling door de jaren heen. Deze algemene leerroute is gekoppeld aan een verwachte uitstroombestemming. De ambitie van Visio en Bartiméus is dat 80% van de huidige leerlingen nog dezelfde algemene leerroute volgt als een jaar geleden in het OPP was vastgesteld.

Algemene leerroute in OPP 2022-2023

Leerroute	Visio landelijk	Visio Rotterdam
GELIJKE leerroute als 2 jaar geleden	82,9 %	100 %
HOGERE leerroute dan 2 jaar geleden	7,1 %	0 %
LAGERE leerroute dan 2 jaar geleden	10,0 %	0 %

Bovenstaand schema geeft aan dat de leerroutes passend zijn bij de leerlingen, want alle leerlingen volgen na 2 jaar nog dezelfde leerroute.

Sociaal-emotionele opbrengsten

De sociaal-emotionele opbrengsten bepalen we al jaren met enkele observatielijnen uit het OVM, wat staat voor Ontwikkelingsvolgmodel. Voor de vier basale lijnen streven we landelijk naar een ontwikkelingsniveau (ON) van 90 % of hoger voor in ieder geval 2 van de 4 OVM-lijnen.

Gemiddelde doelgroep op basis van sociaal emotioneel functioneren binnen de so-doelgroep 5-7

Basale lijnen OVM	Visio Rotterdam 2023
Zelfstandigheid, autonomie	92 %
Zelfbeleving, zelfbesef	90 %
Zelfredzaamheid	92 %
Emotioneel welbevinden	86 %

In Rotterdam hebben we op 3 van de 4 OVM-lijnen een ON van 90% of meer, dus is de landelijke ambitie vrijwel behaald.

Met ons eigen dashboard in Power BI kunnen we de kalenderleeftijd en de ontwikkelingsleeftijd met elkaar vergelijken. We zien dan binnen welke doelgroep een leerling volgens het OVM het beste past.

Gemiddelde doelgroep o.b.v. sociaal emotioneel functioneren binnen de so-doelgroep 5-7

Basale lijnen OVM	Visio landelijk 2022	Visio landelijk 2023	Visio R'dam 2022	Visio R'dam 2023
Zelfstandigheid, autonomie	5,43	5,94	5,11	5,54
Zelfbeleving, zelfbesef	5,28	5,73	4,93	5,49
Zelfredzaamheid	5,19	5,62	4,80	5,38
Emotioneel welbevinden	5,07	5,60	4,65	5,19
Totaal	5,24	5,72	4,87	5,40

Het so van Visio Onderwijs Rotterdam heeft de afgelopen twee schooljaren vergelijkbare sociaal-emotionele opbrengsten. De opbrengsten van met name het emotioneel welbevinden liggen wat lager dan het landelijk gemiddelde. Dit is te verklaren omdat er binnen Rotterdam meerdere kinderen zijn ingestroomd die ernstig waren vastgelopen binnen het regulier onderwijs. Het emotioneel welbevinden valt overigens altijd lager uit dan de andere sociaal-emotionele OVM-lijnen. We werken binnen Rotterdam aan de leerlijn kritische succesfactoren, waarmee leerlingen leren omgaan met hun visuele beperking.

Gemiddelde doelgroep op basis van sociaal-emotioneel functioneren binnen de so-mb-doelgroep 2-4

Basale lijnen OVM	Visio landelijk 2022	Visio landelijk 2023	Visio R'dam 2022	Visio R'dam 2023
Zelfstandigheid, autonomie	3,62	3,96	4,47	5,61
Zelfbeleving, zelfbesef	3,44	3,75	4,09	5,48
Zelfredzaamheid	3,37	3,69	4,03	5,13
Emotioneel welbevinden	3,25	3,67	3,92	4,35
Totaal	3,42	3,77	4,13	5,14

De opbrengsten van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de so-mb-leerlingen van Rotterdam zijn hoger dan de opbrengsten van het vorig jaar en hoger dan de landelijke opbrengsten. Dit heeft te maken met het feit dat ten opzichte van de andere locaties relatief veel leerlingen op het niveau aan de bovenkant van de doelgroep functioneren. Dat de lijn van emotioneel welbevinden in relatie tot de andere ontwikkelingslijnen minder opbrengsten heeft kan te verklaren zijn doordat deze lijn met name meet in hoeverre leerlingen gevoelens van anderen kunnen waarnemen en hierop kunnen handelen. Dit is voor onze leerlingen moeilijk.

Door te werken aan de leerlijn Kritische succesfactoren leren wij leerlingen om te gaan met hun beperkingen en hoe en waar je hulp kunt vragen. Dit zijn voor de toekomst van onze leerlingen erg belangrijke vaardigheden.

Resultaten Eindtoets

Voor alle leerlingen van groep 8 in het reguliere basis-onderwijs is het wettelijk verplicht om een eindtoets basisonderwijs te maken. Een voorbeeld daarvan is de centrale eindtoets. Ook groep 8-leerlingen en, als het hun laatste schooljaar schooljaar is, leerlingen van groep 7 van onze so-afdeling maken deze toets. De eindtoets geeft een advies voor het best passende brugklatype naast het schooladvies. Hierbij is het schooladvies leidend.

De opgaven in de eindtoets gaan over taal-, lees- en rekenvaardigheden. Daarnaast kan het onderdeel wereldoriëntatie (aardrijkskunde, geschiedenis en natuur en techniek) ook getoetst worden. De score van dit laatste leergebied telt niet mee voor de eindscore. De score van de eindtoets varieert tussen de 501 en 550 punten.

Het gemiddelde resultaat van de eindtoets in 2022 was 525,5 punten (passend bij vmbo-bb/kb). Landelijk was dit gemiddeld 535,2 punten. (passend bij vmbo-tl)

Het resultaat van de eindtoets in 2023 was 526.1 punten (passend bij vmbo-kb/vmbo-gl-tl). Landelijk was dit gemiddeld 534.9 punten. (passend bij vmbo-tl en havo). Alle leerlingen van onze groep 8 behaalde het aantal punten conform hun gestelde uitstroomperspectief. Omdat maar een klein aantal leerlingen per jaar deelneemt aan de eindtoets kunnen resultaten ten opzichte van het landelijk gemiddelde significant lager of hoger uitvallen al naar gelang de niveauverschillen binnen de deelnemende groep. De ambitie van onze school is om een gemiddelde score te behalen passend bij een vmbo-tl uitstroomperspectief.

Schooladvies in groep 7/8 so

Met ingang van schooljaar 2023-2024 verandert er wat: de eindtoets heet voortaan doorstroomtoets (Visio gebruikt de CITO-toets) en er komt één week waarin leerlingen zich kunnen aanmelden voor de middelbare school. Er komt één aanmeldweek. Daarom veranderen de stappen van het schooladvies en de toets:

- scholen melden zich tussen 1 oktober en 15 november aan voor een doorstroomtoets
- leerlingen ontvangen tussen 10 en 31 januari hun voorlopig schooladvies
- leerlingen maken in de eerste 2 weken van februari de doorstroomtoets
- uiterlijk 15 maart ontvangen de scholen de uitslag van de doorstroomtoets
- leerlingen en ouders ontvangen uiterlijk 24 maart van hun school het definitieve schooladvies
- tussen 25 maart en 31 maart melden alle leerlingen zich tegelijk, met hun definitieve advies, aan op de middelbare school. De centrale aanmeldweek geldt niet voor aanmeldingen voor het vso.

Het schooladvies komt als vanouds tot stand op grond van de vorderingen van leerlingen. Als de leerling een hoger toetsadvies krijgt dan het voorlopig schooladvies, dan geeft de school een hoger definitief schooladvies. Alleen als het in het belang van de leerling is, kan de school besluiten het advies niet te verhogen.

Basisarrangement en Leerrendement

Naast de centrale eindtoets "meten" wij op school verschillende vakgebieden voor alle leerlingen. Meten gebeurt door resultaten van toetsgegevens af te zetten tegen het basisarrangement. Het basisarrangement is het niveau dat 75% van de leerlingen haalt. Voor het so is dit uitstroomniveau vmbo-kb of hoger.

De meting zetten we om in een "schoolfoto" voor verschillende vakken. Een schoolfoto geeft gebundeld weer wat het leerrendement van de leerlingen is geweest in een bepaald jaar. Dit leerrendement wordt uitgedrukt in een getal dat leerrendementquotiënt (LRQ) wordt

In de tabel is het LRQ gekoppeld aan het uitstroomniveau:

Uitstroomniveau	LRQ
Pro	15-49
Vmbo-bb	50-74
Vmbo-kb	75-84
Vmbo-t	85-99
Havo	>100

genoemd.

We hebben op onze school als ambitie gesteld om een gemiddeld LRQ per vak te behalen van 75. Voor alle scholen van cluster 1 van Visio en Bartiméus is de ambitie ook gesteld op 75.

Vak	Gemiddeld LRQ op onze school tijdens januari afnames						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Technisch lezen	64	79	80	78	77	87	88
Rekenen	59	86	78	79	66	78	71
Spelling	74	75	64	67	71	71	80
Woordenschat	68	73	67	78	77	86	95
Begrijpend lezen	61	60	65	75	81	86	70

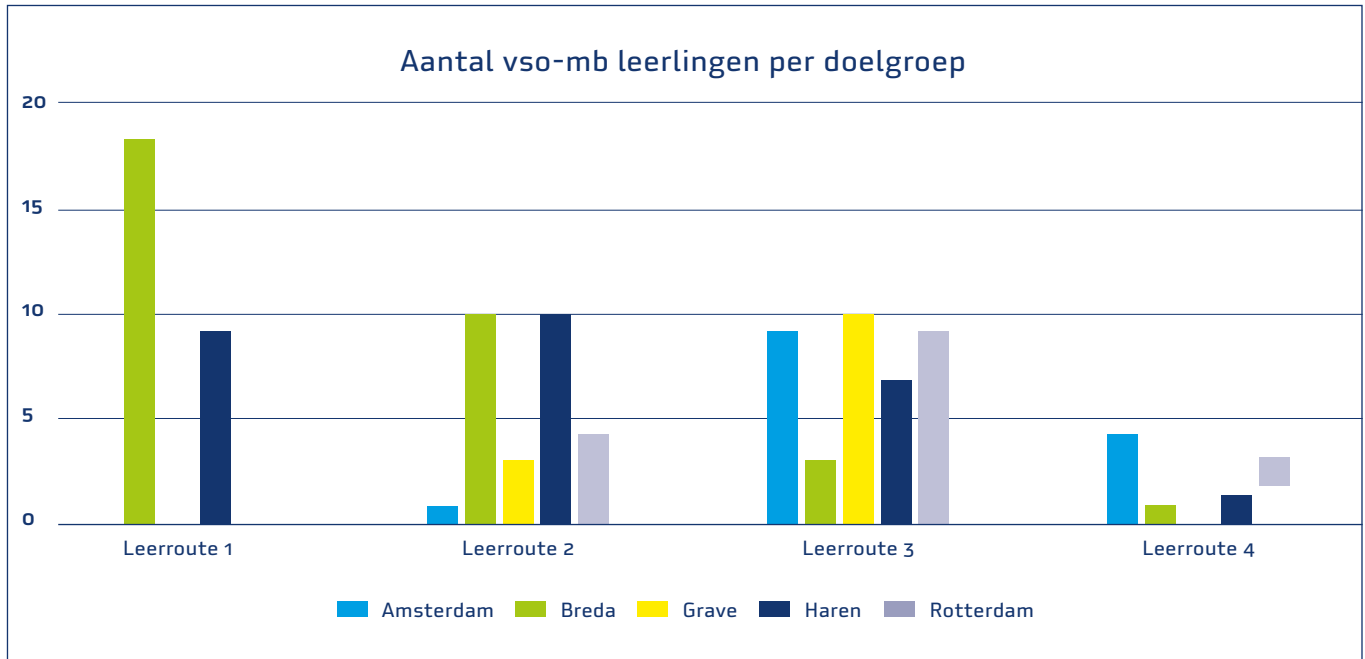
In schooljaar 2022-2023 zijn voor rekenen en begrijpend lezen de ambities niet behaald. We zien wel vooruitgang bij spelling en bij de scores voor technisch lezen en woordenschat. Wat betreft spelling en lezen zijn er het afgelopen schooljaar interventies opgezet. Dat hebben we onder meer gedaan door deskundigheidsbevordering. Dit zien we meteen terug in de resultaten. Komend schooljaar worden interventies opgezet op het gebied van rekenen door deskundigheidsbevordering en de implementatie van een nieuwe rekenmethode. Om de terugval op begrijpend lezen aan te pakken, willen we komend schooljaar met name inzetten op leesplezier en het thuislezen met aangepaste boeken nog meer te bevorderen.

3.1.2 Opbrengsten vso-(e)mb (leerroute 1-4)

Visio en Bartiméus hebben geïnvesteerd in het bouwen van een dashboard Power BI "Onderwijs Leerrendement", waarmee we alle gegevens vanuit EduMaps kunnen analyseren. Het gaat hier om leerlinggegevens uit:

- het OPP (leerroutes en uitstroombestemming)
- het OVM (ontwikkelingsleeftijd en sociale opbrengsten)
- de leerlijnen (behaalde lesdoelen en vaardigheden).

Aantal leerlingen per leerroute op het vso-mb binnen Visio:

Bestendiging algemene leerroute

In dashboard Power BI "Onderwijs Leerrendement" zien we de algemene leerroute van de leerling door de jaren heen. Deze algemene leerroute is gekoppeld aan een verwachte uitstroombestemming. De ambitie van Visio en Bartiméus is dat 80% van de huidige leerlingen nog dezelfde algemene leerroute volgt als een jaar geleden in het OPP was vastgesteld.

Algemene leerroute in opp vso-mb

Leerroute	Visio landelijk	Visio Rotterdam
GELIJKE leerroute als 2 jaar geleden	98 %	100 %
HOGERE leerroute dan 2 jaar geleden	1 %	0 %
LAGERE leerroute dan 2 jaar geleden	1 %	0 %

Anders dan in het so, hebben we bij aanvang van het vso een duidelijk beeld van de leerroute die de leerling aankan. Alle leerlingen volgen na twee jaar in Rotterdam nog dezelfde leerroute. Ook landelijk zien we een stabiel beeld.

Sociaal-emotionele opbrengsten

De sociaal-emotionele opbrengsten bepalen we met enkele observatielijnen uit het OVM (Ontwikkelingsvolgmodel). Door de kalenderleeftijd en de ontwikkelingsleeftijd met elkaar te vergelijken zien we in welke doelgroep een leerling volgens het OVM het beste past.

Gemiddelde doelgroep op basis van sociaal-emotioneel functioneren binnen de vso-mb-doelgroep 2-4

Basale lijnen OVM				
Zelfstandigheid, autonomie	3,60	3,74	4,28	4,20
Zelfbeleving, zelfbesef	3,37	3,52	4,13	4,19
Zelfredzaamheid	3,23	3,39	3,77	3,78
Emotioneel welbevinden	3,00	3,21	3,71	3,77
Totaal	3,30	3,47	3,97	3,99

De opbrengsten van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de vso-mb-leerlingen van Rotterdam zijn ongeveer gelijk gebleven. Dit betekent dat de leerlingen zich goed ontwikkelen op sociaal en emotioneel vlak, passend bij de bepaling van de doelgroep. Dat de lijn van emotioneel welbevinden in relatie tot de andere ontwikkelingslijnen minder opbrengsten heeft kan te verklaren zijn doordat deze lijn met name meet in hoeverre leerlingen gevoelens van anderen kunnen waarnemen en hierop kunnen handelen. Dit is voor onze leerlingen moeilijk. De relatief wat lagere opbrengsten voor de zelfredzaamheid is te verklaren omdat er een aantal leerlingen een achterstand heeft in de motorische ontwikkeling. Dit beperkt de zelfredzaamheid. Voorbeelden zijn dat ze minder goed kunnen snijden en moeite hebben met knopen dichtmaken.

Door te werken aan de leerlijn Kritische succesfactoren leren wij leerlingen om te gaan met hun beperkingen en hoe en waar je hulp kunt vragen. Dit zijn voor de toekomst van onze leerlingen erg belangrijke vaardigheden.

In de gymzaal

3.1.3 Opbrengsten vso-pro

Voor de afdeling vso-pro hebben we de ambitie dat minimaal 90% van de leerlingen uitstroomt passend bij het in het OPP vastgestelde perspectief twee jaar voor uitstroom. Daarnaast zit minimaal 90% van alle vso-pro-leerlingen twee jaar na uitstroom nog steeds op dezelfde uitstroombestemming.

Vanaf schooljaar 2021-2022 kunnen onze vso-pro-leerlingen een diploma behalen aan het eind van hun schoolloopbaan. De voorwaarden om dit diploma te

behalen staan in een door de MR goedgekeurd reglement. Onze nieuwste ambitie is daarbij dat minimaal 90% van onze vso-pro-leerlingen een diploma behaalt.

Uit het borgboek vso: 75% van de pro-leerlingen stroomt uit op het niveau van de uitstroombestemming OPP, vastgesteld bij start bovenbouw. Meer uitstroom naar arbeid en minder naar arbeidsmatige dagbesteding. De leerroute praktijkonderwijs duurt vijf leerjaren en 90% van de leerlingen met een perspectief arbeid stroomt vervolgens uit naar een betaalde baan of naar

een entree opleiding binnen het reguliere mbo, 90% van de stages van alle leerlingen wordt beoordeeld en afgesloten met een voldoende of hoger, 100% van de leerlingen in het praktijkonderwijs behaalt één of meer IVIO en/of andere certificaten (KPC, SVH).

Onze resultaten zijn:

- In de periode 2018-2022 zijn veertien leerlingen uitgestroomd met het uitstroomprofiel arbeid. 9 leerlingen naar betaald werk, 4 leerlingen naar een mbo-1 opleiding en 1 leerling de intensieve revalidatie van Visio Het Loo Erf
- 92% van de uitgestroomde leerlingen is naar een betaalde baan of een mbo-1-opleiding uitgestroomd
- 95% van de stages is afgesloten met een voldoende
- 70% heeft één of meerdere IVIO- of andere certificaten behaald.

3.1.4 Opbrengsten vso-vmbo en havo

Eindexamenresultaten 2021 en 2022

Een goede meter om de leeropbrengsten van het vso te meten zijn de eindexamenresultaten. Hieronder ziet u de examenresultaten over de afgelopen twee jaren voor de kernvakken.

Havo Nederlands

	Benchmark landelijk vo	Visio Onderwijs Rotterdam
2021	6,1	7,8
2022	6,1	5

Havo Engels

	Benchmark landelijk vo	Visio Onderwijs Rotterdam
2021	7,1	6,8
2022	7,3	8

Havo wiskunde

	Benchmark landelijk vo	Visio Onderwijs Rotterdam
2021	6,6	8,1
2022	6,5	7

Vmbo Nederlands

	Benchmark landelijk vo	Visio Onderwijs Rotterdam
2021	6,2	6,1
2022	6,3	7,0

Vmbo Engels

	Benchmark landelijk vo	Visio Onderwijs Rotterdam
2021	6,7	5,6
2022	6,6	6,6

Vmbo wiskunde

	Benchmark landelijk vo	Visio Onderwijs Rotterdam
2021	6,2	6
2022	6,1	6,6

Onze ambitie is dat de leerlingen van vmbo en havo bij de kernvakken op of boven het gemiddelde landelijk niveau presteren.

De havoleerlingen hebben de laatste twee jaar hogere cijfers behaald dan de vmbo-leerlingen op onze school, behalve voor Nederlands in 2022. Door het lage aantal leerlingen dat in het vak examen aflegde, werd het cijfer gedrukt door een lage score van een leerling. Ten opzichte van de benchmark zijn de resultaten van onze leerlingen wat hoger, behalve bij vmbo Engels en havo Nederlands.

Basisarrangement en Leerrendement

Het ambitieniveau van het basisarrangement is:

- het behalen van het vmbo-diploma in 4 jaar en het havo-diploma in 5 jaar, met een slagingspercentage van 90% of hoger
- 100% aansluiting vanuit vmbo-bb/kb naar mbo-onderwijs niveau 2/3
- 100% aansluiting vanuit vmbo-t naar mbo-onderwijs niveau 3 /4
- 100% aansluiting vanuit havo naar hbo.

Onze resultaten zijn: in 2018-2022 ligt het slagingspercentage op 91,8 %. De aansluiting van vmbo-bb naar mbo-2/3, van vmbo-t naar mbo-3/4 en van havo naar hbo was geen 100%. Een aantal leerlingen kiest toch nog voor een extra jaar revalidatie bij centrum voor intensieve revalidatie Visio Het Loo Erf en een aantal leerlingen die een havodiploma behaald hebben kiezen voor een mbo-4-opleiding, omdat ze die opleiding dan passender achten.

Rapportage 2022

Sociale veiligheid (gemeten in een 4-punts schaal)

	Benchmark landelijk (v)so	Visio Onderwijs Rotterdam
Leerlingen	3,2	3,3
Ouders	3,7	3,8
Medewerkers	3,2	3,3

Uit het overzicht blijkt dat zowel leerlingen als ouders en medewerkers de sociale veiligheid positief waarderen, ook ten opzichte van de benchmark.

Rapportcijfers tevredenheid

	Benchmark landelijk (v)so	Visio Onderwijs Rotterdam
Leerlingen	8,1	8,4
Ouders	8,0	8,4
Medewerkers	7,8	8,3

Leerlingen, ouders en medewerkers geven onze school in vergelijking met de benchmark een hoger cijfer.

Sociaal-emotionele opbrengsten

Vanaf schooljaar 2021-2022 worden in Somtoday, naast de cijfers die leerlingen halen voor hun cognitieve vakken, ook resultaten bijgehouden met betrekking tot sociaal-maatschappelijke competenties, zoals "zelfstandigheid", "samenwerken", "motivatie" en "huiswerk". Middels de LOB-lessen en de vakken omgangskunde en KSF wordt de voortgang vanuit de Kritische Succes Factoren (KSF) gemeten. Een belangrijk onderdeel hiervan is de visuele zelfredzaamheid. Ook gebruiken we een portfolio. Dat is een document waarin de leerling bewijzen verzamelt van sociaal-maatschappelijke competenties die passen bij alle vakken waar deze gemeten worden.

3.2 Verantwoording Sociale veiligheid en Tevredenheid

Om inzicht te krijgen in de beleving van de sociale veiligheid en tevredenheid van de leerlingen, ouders en medewerkers wordt er ieder jaar een tevredenheids-onderzoek inclusief sociale veiligheidsmeting en signaleringsonderzoek afgenomen. De uitkomsten van het onderzoek geeft informatie over thema's of accenten waar we meer of bewuster aandacht aan kunnen schenken of welke inspanningen nodig zijn om de tevredenheid vast te houden. Lees meer over het onderzoek in [deel 2 van de schoolgids](#).

3.3 Verantwoording uitstroom

Het proces van aanmelding, instroom en uitstroom wordt beschreven in deel 2.

3.3.1 Uitstroom uit so en so-mb

In de periode 2018-2022 hebben 44 leerlingen van ons so de school verlaten.

- 34 leerlingen (77 %) stroomt uit naar het eigen vso of een andere cluster-1-school
- 8 leerlingen zijn uitgestroomd naar regulier voortgezet onderwijs
- 2 leerlingen naar het buitenland.
- 95% van de uitgestroomde leerlingen op niveau gesteld in OPP
- 94% van de uitgestroomde leerlingen had hetzelfde uitstroomperspectief in vergelijking bij aanvang onderwijs op Visio-school
- de gemiddelde bestendinging van de so-leerlingen na uitstroom na twee jaar in de periode 2018-2022 is 90% (ambitie is ook 90%).

3.3.2 Uitstroom uit vso en vso-mb

In de periode 2018- 2022 zijn 67 leerlingen van het vso uitgestroomd:

- 10 leerlingen behaalden een volledig havodiploma
- 16 leerlingen behaalden een volledig mavodiploma
- 6 leerlingen een volledig vmbo-bb-diploma
- 9 leerlingen direct naar betaald werk
- 6 leerlingen naar een hbo
- 7 leerlingen naar (arbeidsmatige) dagbesteding
- 28 leerlingen naar een mbo-school
- 1 leerling naar het vo
- 1 leerling naar een ander vso (cluster 3)
- 3 leerlingen naar een regulier vo
- 4 leerlingen naar Visio Het Loo Erf
- 2 leerlingen wegens ziekte geen vervolgonderwijs
- 3 leerlingen naar het buitenland.
- 88% stroomt uit op niveau zoals gesteld in OPP
- 90% van de uitgestroomde leerlingen had hetzelfde uitstroomperspectief in vergelijking bij aanvang onderwijs op Visio-school
- de gemiddelde bestendinging van vso-leerlingen na uitstroom na twee jaar in de periode 2018-2022 is 85% (ambitie is 80%).

3.3.3 Ambulant onderwijskundige begeleiding (aob)

Soms komt het voor dat een leerling gedurende de so- of vso-periode de overstap maakt naar het reguliere onderwijs. Het is dan mogelijk een ambulant onderwijskundig begeleider in te zetten voor de begeleiding van deze leerling en de nieuwe school. De betrokken aob-er informeert onder meer de school over de visuele beperking, geeft adviezen over de aanpassin-

gen die binnen het onderwijs nodig zijn, bespreekt de mogelijke gevolgen van het visueel functioneren op de sociaal en emotionele ontwikkeling en verwijst hen naar beschikbare informatie, trainingen en cursussen.

Met de overstap naar onderwijs met aob kan de reguliere school meestal gebruikmaken van aanvullende bekostiging. Deze aanvullende bekostiging kan ingezet worden in de vorm van formatie en/of (hulp)middelen. De aob-ers van Visio komen in alle provincies en op alle soorten onderwijs, van basisschool tot universiteit, waar leerlingen zitten met een indicatie cluster 1. Lees meer hierover in [deel 2 van de schoolgids](#).

3.4 Verantwoording Bestendinging

Tot twee jaar na het verlaten van het so en vso houden we bij of de leerling nog steeds overeenkomstig het uitstroomprofiel uit het OPP vervolgonderwijs, arbeid of dagbesteding volgt. Deze bestendingsgegevens geven we jaarlijks door aan de Inspectie voor het Onderwijs. Door deze gegevens te analyseren en er van te leren, verbeteren we ons onderwijsaanbod en de aansluiting bij het vervolg.

Van de so-leerlingen die sinds 2016 zijn uitgestroomd, zat twee jaar later 92% (ambitie is 90%) nog op dezelfde vervolgopleiding, al dan niet met ambulante onderwijskundige begeleiding.

Van de vso-leerlingen die sinds 2016 zijn uitgestroomd, zat twee jaar later 91% (ambitie is 90 %) nog op dezelfde uitstroombestemming, al dan niet met ambulante onderwijskundige begeleiding.

3.5 Analyse, interventies en ambities

Relatief veel so-leerlingen stromen uit naar vso-cluster-1 en pas na het vso op onze school naar regulier mbo of hbo.

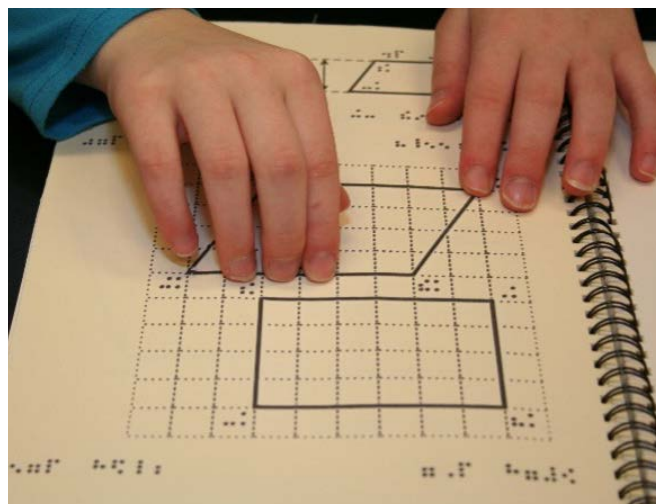
Er is echter wel een lichte stijging waarneembaar van leerlingen die vanuit so naar het regulier vo uitstromen. Door meer verschillende onderwijsarrangementen in samenwerking met aob aan te bieden hopen we meer leerlingen tussentijds of na de eindgroep vanuit het so naar het regulier vo uit te laten stromen.

Pro-leerlingen behalen soms ook certificaten op mbo-, bb- of mavoniveau en kunnen zo beter aansluiting vinden bij het mbo-1. De meeste pro-leerlingen stromen echter uit naar betaald werk.

Er zijn vso-leerlingen die certificaten behalen op meerdere niveau's. Voorbeelden daarvan zijn een vmbo-bb-diploma met certificaten op mavoniveau of een mavo-

diploma met certificaten op havoniveau.

We willen stimuleren dat leerlingen de vakken die ze cognitief goed aankunnen op een zo hoog mogelijk niveau afronden. Om de opbrengsten op sociaal-emotioneel gebied te verhogen zetten we komende jaren in op verdere ontwikkeling van de vakken omgangskunde, burgerschap en de leerlijnen KSF (kritische succesfactoren) met aandacht voor inzicht op eigen visuele beperking en communicatie hierover, de ontwikkeling van eigen talenten en het bouwen en onderhouden van een eigen netwerk.

Wiskunde getalgrafieken

4. Onderwijskundige ontwikkelingen in de school

Ten aanzien van het primair proces:

- Integrale samenwerking binnen Visio rondom een kind, met een spilfunctie voor onderwijs (Kind & Jeugd)
- High performance onderwijs
- Leren leren en onderwijskundig vakmanschap
- ICT-beleid. Voorbeelden zijn vervanging en verbetering van middelen, afstandleren en het ideale leerboek
- Aansluiting op de arbeidsmarkt en samenleving verbeteren (actief burgerschap)
- Vergroting van de ouderbetrokkenheid
- Per 1 april 2020 zijn wij de trotste bezitter van het vignet Gezonde School. Dat is een kwaliteitskeurmerk voor scholen die werken aan het verbeteren van de gezondheid van hun leerlingen en mogen zich gedurende drie jaar een Gezonde School noemen. Op dit moment hebben we een vignet "Bewegen en Sport" en zijn we bezig met het behalen van het vignet "Voeding."

Ten aanzien van de kwaliteitszorg:

- Kwaliteitsaudits uitvoeren
- Datagestuurde onderwijsresultaten
- Landelijke benchmark cluster 1 op onderwijsresultaten
- Het invoeren van een nieuw instrument om sociale opbrengsten te meten in het vso, Kracht in Controle (KIC).

Ten aanzien van het personeel:

- Onderwijskundig vakmanschap
- Sociale veiligheid.

Ten aanzien van bestuur en organisatie:

- Passend onderwijs: samenwerken met stakeholders. Voorbeelden daarvan zijn de PO Raad, GO Raad, VO Raad en Venster voor Verantwoording.

5. Medezeggenschap

We vinden het belangrijk om goed samen te werken met leerlingen en ouders en hen te betrekken bij alles wat van belang is voor een optimale schoolloopbaan, gericht op het zo maximaal mogelijk (later) participeren in de maatschappij.

We kennen diverse overleggen, zoals de wettelijk verplichte gemeenschappelijke medezeggenschapsraad op landelijk niveau, met de Raad van Bestuur als gesprekspartner en medezeggenschapsraden op lokaal niveau, met de schoolleider als gesprekspartner.

Ouderbetrokkenheid wordt gestimuleerd door:

- educatief partnerschap
- onderwijsondersteuning door ouders
- betrokkenheid van ouders en leerlingen bij keuzen en schakelmomenten
- heldere communicatie en informatieoverdracht.

Lees meer hierover in [deel 2 van de schoolgids](#).

Op onze school kennen we een ouderraad. Deze organiseert en ondersteunt het team bij allerlei activiteiten. Daarnaast organiseert de ouderraad ieder schooljaar een informatieavond over een onderwerp dat gekozen wordt door de ouders/verzorgers.

In 2022-2023 waren lid van de ouderraad:

- Maaïke den Hollander
- Yvonne Jans
- Mirjam Kooi
- Sandy Peters
- Nadine Philippen.

We kennen diverse overleggen, zoals de wettelijk verplichte gemeenschappelijke medezeggenschapsraad op landelijk niveau, met de Raad van Bestuur als gesprekspartner en medezeggenschapsraden op lokaal niveau, met de schoolleider als gesprekspartner. Lees meer hierover in [deel 2 van de schoolgids](#).

Een afvaardiging van elke school en aob-afdeling heeft zitting in de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) van Visio Onderwijs. De GMR en lokale medezeggenschapsraden geven advies of instemming met voorgenomen besluiten over allerlei beleidszaken van Visio Onderwijs. Vanuit onze school neemt Wouter den Engelsman deel aan de GMR.

De vertegenwoordiging in de Medezeggenschapsraad (MR) vanuit onze regio bestaat in het schooljaar 2023 - 2024 uit de volgende leden:

Namens de ouders:

- Geert Jan Tigchelaar
- Lilian van Dorp.

Namens het personeel:

- Robert Steendijk
- Ron Woltgens.

Tot slot noemen we de leerlingenraden so, mb en vso. Ieder schooljaar vinden er desgewenst verkiezingen plaats zodat andere leerlingen plaats kunnen nemen in de raad. De leerlingenraden vergaderen minstens eens per twaalf weken met de schoolleider. Het verslag van de vergadering en nieuwe besprekpunten worden in de klas met alle leerlingen besproken. De notulen worden verstuurd aan de MR-leden.

Visio Onderwijs

Visio Onderwijs is er voor kinderen van 4 tot 20 jaar met een visuele beperking, al dan niet in combinatie met een andere beperking. Visio Onderwijs biedt speciaal onderwijs (so), voortgezet speciaal onderwijs (vso) en onderwijs aan kinderen met een (ernstige) meervoudige beperking ((e)mb).

“Perspectief voor elk kind” is een belangrijk uitgangspunt van ons onderwijs. We willen als onderwijsorganisatie ieder kind, ongeacht de individuele beperkingen, een perspectief voor de toekomst bieden.

Ruim 80% van de kinderen met een visuele beperking gaat naar een gewone school met behulp van ambulante onderwijskundige begeleiding door Visio. Daarnaast heeft Visio onderwijslocaties in vijf gemeenten: Amsterdam (so, vso, (v)so-mb), Breda ((v)so-mb), Grave (so, vso, (v)so-mb), Haren (so, (v)so-mb) en Rotterdam (so, vso en (v)so-mb).

De kerndoelen zoals die binnen het reguliere onderwijs gelden zijn het uitgangspunt. Leerlingen vanaf 12 jaar kunnen praktijkonderwijs, vmbo of havo volgen in Amsterdam, Rotterdam en Grave.

Koninklijke Visio
expertisecentrum voor
slechtziende en blinde mensen

www.visio.org

Volg ons op:

